

HET TESTAMENT VAN ZONNEHOEVE

DOOR IDA KELLER

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

HET TESTAMENT VAN ZONNEHOEVE

HOOFDSTUK I.

Het begin van een Verjaardag.

Helder, met orgelend keeltje, floot de leeuwerik zijn vroolijkste deuntje in het hulstbessenboschje bezijden den tuinmuur, waar reseda, kamperfoelie en wilde tijm hun welriekendste geuren opzonden en de groote zonnebloem hen lachend aanstaarde; daarna opstijgende, verdween hij, klapwiekende in de blauwe morgenlucht. Vroolijk scheen de ochtendzon over bloem en gaarde, over weiland en velden, waar het zoogvee rustig graasde, over deel en erf, waar kippen en ander pluimgedierte hun voedsel zochten. 't Was een heerlijke ochtend in den vroegen zomer. De lucht, die over de landen kwam toestroomen, was frisch en vrij van allen steedschen damp en ongezonden walm.

Marianne, de huishoudster van boer Peters, verheugde er zich over, dat zij buiten, op het land, en niet in de stad geboren was. Zij stond op dit oogenblik in de open deeldeer te breien en keek naar buiten. Nu eens volgden haar oogen de bewegingen der kippen, die het zaad oppikten en dan weer de kleine, donzige kuikentjes, die achter de klokken aantrippelden. Soms ook werd haar aandacht afgeleid door een voorbijvlieden vogel, die met breeden wieslag zijn tocht door het luchtruim vervolgde.

Hoewel allen, die tot het huisgezin van boer Peters behoorden, reeds uren aan den arbeid waren, was het om Marianne heen zeer stil. Iedereen — behalve de boer zelf, diens huishoudster, het dienstmeisje en dan nog iemand, die ook aan het werk geen deel nam — was al om vijf uur naar het veld getogen. Straks, om negen uur, zouden zij van het land terugkomen om in de groote keuken de brij te nuttigen, die in een ijzeren pot over het vuur hing te pruttelen.

De stilte om Marianne heen werd slechts onderbroken door het zacht geblaas van een lammetje, dat zich dicht in haar nabijheid be-

vond, en door het geknars van den ijzeren ketting, waarmede de waakhond tegen zijn hok aanschoorde.

Marianne was een fors gebouwde vrouw van omstreeks zestig jaar. Haar rond, blozend gelaat deed denken aan een rijpe perzik en de fonkelende, kleine, donkere oogen aan zwarte boschbessen. Haar blik was scherp en onderzoekend. Zonder dat nog haar mond de woorden uitsprak, las men al in dien blik, welke meening zij over sommige zaken had. De arbeiders konden dan ook reeds dadelijk aan de uitdrukking van haar gelaat onderscheiden, of zij in een goed of slecht humeur den dag begonnen was. En het gebeurde niet zelden, dat Marianne's humeur te wenschen overliet, tot schade van haarzelf in de eerste plaats, en mede tot verdriet van anderen. Maar dezen morgen was Marianne niet met het verkeerde been uit bed gestapt. Integendeel, er lag ditmaal een uitdrukking van bijzondere goedhartigheid en tevredenheid op haar gelaat; blijkbaar waren de gedachten waarmede zij zich bezighield, van aangename aard.

„Waar dat kind toch blijft?” begon zij eindelijk halffluid zichzelf af te vragen, en meteen keek zij onderzoekend naar binnen, waar, in de bijkeuken, de groote Friesche klok halfnegen sloeg. „Halfnegen, en nog niet beneden! Ik kan toch niet denken, dat zij zich verslapen heeft, en dat nog wel op haar verjaardag. — Kom, ik moet maar eens gaan kijken.”

Zij sloeg het been van haar breikous om den arm, wond het kluwen op, stak het in den zak en ging met zware stappen naar binnen, met het voornemen zich naar boven te begeven. Doch eer zij de groote keuken, die tevens tot woonvertrek diende, was doorgegaan, hoorde zij zich bij den naam roepen. Marianne stond stil. 't Was een schorre, bevende stem, die uit de naastbijzijnde schuur tot haar kwam. Dus ging Marianne, in plaats van aan haar voornemen om naar boven te gaan gevolg te geven, naar de schuur, van waar de boer haar tot zich riep.

Voor een bovenvenster, weelderig van wilden wingerd omrankt, verscheen op hetzelfde oog-

blik een meisjesgelaat, door kastanjebruin haar omgeven. Heldere blauwe oogen in een blozend-rond gezichtje keken blij naar buiten. Met een vroolijken lach om den kleinen, ronden mond begroette zij den zonnigen morgen. Weiden, koren- en boekweitvelden lagen als een prachtig panorama voor haar uitgespreid: — bosschages, heuvelen, dorpswoningen, uit wier midden een kerktoren zich verhief, en daarachter de zee! Streelend klonken de geluiden van blatende lammeren, de loeiende runderen en de hinkende veulens het meisje in het oor, terwijl de merel, die vlak voor haar venster in den populier zijn morgendeuntje floot, het concert volmaakte.

„Vandaag is het mijn verjaardag . . . . al vijftien jaar ben ik nu . . . . dat 's vreeselijk oud . . . .,” fluistert zij stil voor zich heen. „Vijftien jaar en nog noemen ze mij hier „het kind”. Dat is niet zooals 't behoort. Tenminste van Marianne niet. Dat grootvader dat zegt is nog tot daar aan toe, maar Marianne heeft geen recht meer mij zoo te noemen. Ik wil er tenminste vandaag een eind aan maken.”

Een lichte schaduw, aan een voorbijdrijvende wolk niet ongelijk, gleed even over het zonnige

gezichtje. Maar daar werd geklopt en een onzichtbare hand schoof een brief onder de deur door. Fluks had het jonge meisje dien opge-raapt en ging zij er mede zitten in de niet zeer breede vensterbank. Haastig brak zij den brief open en begon te lezen:

Mijn lieve Irene!

Wanneer ge dezen brief ontvangt, is het je vijftiende verjaardag. Lief kind, als God je het leven spaart en je ook het einde van dit nieuw begonnen jaar bereikt, zal de hand, die nu op het papier rust om je te schrijven, misschien reeds in den dood zijn verstijfd, en zal de stem, die thans van uit de verte tot je komt, in het graf zijn verstomd. Laat ik daarom, nu de tijd mij daartoe nog geschonken wordt, mijn dierbaar kind, je hartelijk gelukwensen. Vele zijn de onuitgesproken zegeningen, die zich te zamen voegen tot een innig smeekgebed, hetwelk voor u wordt opgezonden tot Hem, die in zijn Woord belooft te zijn de vader der weezen, de God van alle eenzamen. Ware uw lieve moeder nog in leven,

zij zou, evenals ik, u toeroepen, voornamelijk op een dag als dezen :

— — — — —

„Irene! Irene! kom gauw beneden; je grootvader sterft! Gauw dan! Gauw!”

Het was Marianne's schrille stem, die in grooten angst zich zoo liet hooren.

Doodelijk verschrikt sprong het jonge meisje overeind; de brief viel haar van den schoot, doch zij lette daar niet op, maar vloog de kamer af naar beneden. De huishoudster was alweer verdwenen en Irene, niemand ziende in de breede blauwe gang, sloeg op de gis den weg in naar de schuur. Daar lag haar grootvader in een hevige beroerte op den grond. Marianne, die reeds weder bij hem stond, boog zich over hem heen, opdat het jonge meisje het afgrijselijke niet zou zien van de verwrongen gelaatstrekken en de opgetrokken spieren. Het dienstmeisje, een kwartier geleden met een groote mand boodschappen uit het dorp teruggekeerd, bracht vlug een kan met water en nu begon de huishoudster met zenuwachtige haast natte doeken op het hoofd van den ouden man te leggen, in-

middels aan Trijntje eenige bevelen gevende. Geheel verbijsterd, staarde Irene dit alles aan.

„Wat is er gebeurd?” vroeg zij werktuiglijk.

„Wat er gebeurd is? Dat zie je toch wel, kind!” antwoordde Marianne norsch. „Je grootvader riep om mij; ik wilde net naar boven gaan om te zien waar je bleef, en toen ik bij hem kwam, zakte hij ineens neer, zoo maar pardoos op den grond. Ik had nog juist den tijd om zijn hoofd in mijn arm op te vangen en er een paar aardappelzakken onder te schuiven. Anders had hij zich misschien nog het hoofd verwond tegen den steenen vloer. Maar wat sta je daar te suffen? Loop gauw naar het dorp en haal den dokter. Misschien kan die hem nog in het leven houden. Gauw dan, vlug!”

„Waar is mijn hoed?” vroeg Irene verward.

„Dien heb ik aan den kapstok in het voorhuis zien hangen,” zei Marianne. „Maar loop gauw! Denk er aan, elke minuut is kostbaar! 't Hangt misschien van je vlugheid af, of je grootvader blijft leven of niet!” riep Marianne haar nog na, toen het jonge meisje de schuur reeds uit was om haar hoed te halen.

„Daar komt het volk aan!” zei Trijntje.

Uit het zijvenster zag zij hen komen om het ochtendmaal te nuttigen.

Juist sloeg de klok negen uur.

HOOFDSTUK II.

Op weg.

Irene Livingstone was het eenige kind van boer Peters' overleden dochter. Haar vader had haar na den dood zijner vrouw, die stierf toen het kleine meisje tusschen de drie en vier jaar oud was, bij zijn schoonouders achtergelaten en was naar vreemde landen gereisd om daar fortuin te maken. Tot haar zesde levensjaar bleef Irene in het bezit van beide haar grootouders. Toen echter nam de dood boerin Peters weg, na een kortstondige ziekte. Marianne, van haar meisjesjaren af dienstbode in boer Peters' huisgezin, werd na den dood der vrouw tot huishoudster en opperbevelhebster benoemd. Zij was daar reeds in huis, toen Irene's moeder geboren werd, had deze zien

doopen, belijdenis hooren afleggen en zien trouwen in de kerk en had ook deelgenomen aan haar huwelijksfeest. Zij was het ook geweest, die tijdelijk bij het jonge paar de huishouding had bestuurd, toen de kleine Irene geboren werd. En toen het kind later bij de grootouders in huis kwam, werd Marianne met haar verzorging belast. In de laatste jaren echter was de heerschappij der laatste in kracht zeer toegenomen en regeerde zij oppermachtig in boer Peters' huis. Hoe zwakker en afhankelijker deze zich begon te gevoelen, hoe vaster de grond werd onder de voeten van zijn huishoudster. Sinds den dood van zijn „oudje”, zooals hij zijn overleden vrouw gewoon was te noemen, was hij dezelfde niet meer, doch namen de gebreken en de kwalen van den ouderdom bij hem steeds toe. Zoo groeide Irene op onder de liefdevolle, doch zwakke toegeevendheid van haar grootvader en de strenge oogen van de bejaarde dienstbode.

Toch had Marianne steeds, hoe onaangenaam zij soms voor anderen mocht zijn, de kleindochter haars meesters met zekere onderscheiding behandeld. Zij had er voor gezorgd,

dat het meisje tot haar dertiende jaar geregeld de school bezocht, dat zij later op de naaischool en op de zangvereniging kwam en les ontving in allerhande nuttige zaken, terwijl zij haar afhield van het boerenwerk. Was Marianne er niet geweest, misschien zou er van Irene's opvoeding weinig terecht gekomen zijn. Maar de oude vrouw bezat in dat opzicht een groote mate van plichtsbesef. Het zou haar een gewetenskwelling zijn geweest, indien zij ten opzichte van het kind, aan haar zorgen toevertrouwd, te kort gekomen ware.

Evenwel had Irene in haar jeugdig leven veel gemist. Immers had zij van haar prilste jonkheid af de koesterende liefde eener teedere moeder, evenals de vriendelijke leiding eens zorgenden vaders moeten ontberen. Haar vaders moeder woonde in Amerika bij een getrouwde dochter in. Doch Irene had nooit een van beiden gezien. Zij wist van haar bestaan en ontving af en toe brieven en kleine geschenken. Ook had zij een portret van de oude vrouw, haar door haar moeder nagelaten. En dus kon zij zich eenigszins van deze een voorstelling maken. Maar het oog der groot-

moeder had nimmer het geliefde kleinkind aanschouwd, of haar beeltenis gezien; want noch de grootvader, noch Marianne had er ooit over gedacht om Irene's portret te laten maken, ten einde het aan haar grootmoeder te zenden als een geringe vergoeding voor het gemis van Irene's nabijheid, die toch het eenige kind was van haar eenigen zoon. En zoo was het meisje, hetwelk haar toch zoo na bestond en hetwelk zij steeds in hare gebeden gedacht, toch eigenlijk een vreemde voor de liefhebbende oude. — Van deze was de brief, dien Irene op den morgen van haar verjaardag ontving.

Onderwijl Irene op weg was om den dokter te halen, droegen de arbeiders hun meester uit de schuur naar de slaapkamer, op den voet gevolgd door Marianne, achter welke Trijntje de kom met water droeg. In de breede bedstede, waaruit eerst aan den voorkant een plank genomen werd, legden zij hem neder. „'t Is wat te zeggen,” zei Teunis, de oudste van de arbeiders, die 't langst bij boer Peters in dienst was, „'t is wat te zeggen, zoo gauw als een mensch toch wat krijgen kan. Wie

dacht daar nu vanmorgen aan, toen wij naar het land gingen, dat wij den boer zoo terug zouden vinden?"

„De Heere komt op zijn tijd,” antwoordde Jaap eerbiedig. Jaap had bijna even lang als Teun bij boer Peters gediend. Hij werd door de anderen geacht om zijn godvruchtigen en nauwgezetten levenswandel. Met ontroering dacht hij in dit oogenblik aan de onsterfelijke ziel van hem, die daar zoo volkomen machteloos en zonder bewustzijn nederlag.

„Zou het niet goed zijn, ook meteen den dominee te waarschuwen?” vroeg Kobus, de schaapherder. „De boer ging altijd trouw ter kerk en dominee zou het zich zeer aantrekken, als wij het hem niet intijds hadden laten weten, wanneer het eens verkeerd mocht gaan. Wat dunkt u, Marianne?”

Marianne stond sprakeloos aan het hoofdeinde van het bed. Zij verfrischte de omslagen van het hoofd, bette af en toe de polsen van den lijder met azijn en schikte een en ander recht voor 's dokters komst. Veel ging er in haar om. Velerlei gedachten warden door haar brein, over mogelijke gebeurtenissen, als de

oude man eens kwam te sterven. Bange voor-gevoelens van naderend leed beklemden haar het hart.

Intusschen spoedde Irene zich met haast, zooveel zij kon. Maar hoe was alles veranderd binnen den korten tijd van één enkel uur. Het zonlicht speelde nog wel op haar gelaat, toen zij door den boomgaard snelde, maar zij bemerkte het niet. Ook klonk het gekwinkeler der vogels haar niet meer als muziek in de ooren; het geblaas der lammeren was een lang gerekten klaagzang gelijk. En de korenhalmen neigden hun met goud gepluimde hoofden tot haar over, alsof zij zeggen wilden: „sterven . . . sterven . . . en vergaan, evenals wij, als straks de groote zeis komt van den maaier. Zóó is het ook daarginds met hem. Nog weinige oogenblikken geleden stond hij overeind; nu ligt hij daarneder, afgemaaid; straks kent zijn plaats hem zelfs niet meer.”

Irene had wel lust, zich neder te zetten op den grond om uit te schreien. Maar zij dacht aan wat Marianne zeide: „’t Hangt misschien van je vlugheid af, of hij blijft leven of niet.” Daarom liep zij voort en versnelde, zoo mogelijk,

nog haar pas. Indien het eens een voorbijgaande ongesteldheid ware! Indien de hulp, die zij ging halen, eens *niet* te laat kwam! Zij veegde de tranen weg, die zij niet terug kon dringen en bleef zich haasten.

Eindelijk — daar was het dorp en dáár het huis van den dokter!

Toen zij had aangescheld, vernam zij, dat de geneesheer juist was uitgegaan om zijn patiënten te bezoeken. Het dienstmeisje meende echter, dat zijn eerste visite wel de pastorie zou gelden, vlak naast het doktershuis. Gelukkig bleek dit vermoeden juist. Meintje, de keukenmeid, die opendeed, zou dadelijk gaan zeggen, dat er haast was. Meintje kende Irene wel. Trouwens iedereen op het dorp kende Irene Livingstone en bovendien was Meintje de vriendin van Marianne en met deze van denzelfden leeftijd, zoodat zij elkander dikwijls bezochten; Marianne kwam veel in de pastorie en Meintje bezocht de boerderij zeer dikwijls.

Irene ging in het voorhuis op de bank zitten, terwijl Meintje haar boodschap binnen overbracht. Even later trad de dominee uit den tuin de gang binnen en wenkte Irene om tot

hem te komen. De gang was vol licht en vol gloed, vol zonneglanzen, die door het gebrandschilderde glas van de tuindeur nedervielen op den witmarmeren vloer. Zij omhulden den predikant geheel en kroonden zijn zilverwitte hoofd met een aureool van licht. Eerbiedig naderde het jonge meisje den bejaarden leeraar door de tochtdeur, welke de vestibule scheidde van de gang. En vaderlijk teeder blikte hij in de tot hem opgeslagen blauwe oogen, waarin de tranen opnieuw begonnen op te zwellen. Toen legde hij zijn hand op haar schouder. „Kom binnen, kind. Hier is de dokter; zeg hem maar, wat er met uw grootvader gebeurd is.”

De dokter zat bij de tafel tegenover de predikantsvrouw, die in een warme sjaal gewikkeld, door kussens omgeven, in haar fluweelen armstoel gezeten was. Juist had hij zijn onderzoek geëindigd en was nog bezig een recept te schrijven. Toen hij het potlood in zijn notitie-boekje schoof, keerde hij zich naar de binnentredende. „Wel,” vroeg hij deze, „wat is er met je grootvader, kind, dat je mij komt halen?” En nu vertelde Irene, wat er voorgevallen was. „Dan moet ik onmiddellijk meegaan,”

zei de geneesheer. Hij stond dan ook dadelijk op, greep zijn hoed, nam een haastig afscheid van den dominee en diens vrouw en verliet het vertrek. De predikant geleidde hem tot de voordeur, op zachten toon met hem pratende.

„Het ziet er niet gunstig uit, naar ik vrees; de oude man is zoo goed als afgelegd. Straks hoop ik even bij u aan te komen. Misschien is het dan wel uw beurt om naar de hoeve te gaan; — althans indien hij weer tot bewustzijn komt.”

Dokter sprong op zijn fiets en was in een oogwenk uit het gezicht verdwenen.

HOOFDSTUK III.

Niet alleen.

Irene stond, nadat de geneesheer vertrokken was, nog in des dominees woonvertrek. Met vriendelijke belangstelling reikte diens vrouw het bedroefde meisje de hand en trok haar naar zich toe.

„Kom eens bij mij, Irene,” zeide zij.

De zachte, welluidende stem, waarin een weeke klank trilde, deed nu de tranen zóó sterk in Irene's oogen opkomen, dat zij ze niet meer terug kon dringen; langzaam begonnen zij te vloeien.

„Is het niet juist vandaag een bijzondere dag voor je? Meintje heeft mij dat tenminste vanmorgen verteld. Je bent immers jarig?”

Irene knikte. Spreken kon zij nu niet.

„Dan is je verjaardag wel zeer droevig begonnen, mijn arme kind. Ik begrijp, dat je nu naar huis verlangt en daarom wil ik je niet ophouden, maar je moet, zoodra je kunt, terugkomen om mij te vertellen, hoe het met grootvader is; dan kunnen we eens bedaard met elkaar praten. Wil je?”

„Gaarne, mevrouw.”

Haastig verliet Irene nu de kamer, doch in de gang kwam zij den dominee tegen. „Wacht even!” zeide deze, „ik zal je den tuin door laten, dan vermijd je een heelen omweg.” Samen gingen zij door den tuin en langs de taxishaag naar de poort. Irene hield haar hoed in de hand; zij lette er niet op, dat de warme

zon op haar gelaat scheen. Onwillekeurig gingen haar bewonderende blikken over de bloembedden met hun veelkleurige pracht en snoof zij de zoete geuren op. Bij de poort legde de dominee, alvorens den grendel af te schuiven, een oogenblik zijn hand op Irene's hoofd. „God zij met je, kind!” zeide hij plechtig, „Hij neme je in Zijn hoede. Ik kom vandaag nog naar je grootvader zien.”

Toen liet hij haar gaan.

Zoo vlug als haar voeten haar konden dragen, snelde Irene den weg op naar huis. Zij ging nu een ander pad dan dat, hetwelk zij gekomen was. De dokter was nu ongetwijfeld reeds bij haar grootvader, dacht zij onder het verder gaan en Marianne zag zeker alweer naar haar uit.

Haar weg voerde nu langs de bloemrijke zoomen van een bosch. Aan de eene zijde vloeide een smalle stroom zachtkens voort. Gele en paarse bloemen verhieven teedere kopjes uit het frissche, groene gras. Wiegelende halmen wuifden zacht heen en weer en het fluweelachtige mos, dat als een tapijt lag uitgespreid, lokte noodigend tot rusten en poezen.

Op een anderen tijd zou Irene de verzoeking niet hebben kunnen weerstaan om zich even tusschen al die scheppingsweelde neer te zetten en te luisteren naar het gezang der vogeltjes, hoog in de toppen van de boomen. Nu evenwel jaagden angst en onzekerheid haar voort. Zij was ontrust over het lot van haar grootvader? En — wanneer hij stierf, wat zou er dan met haar gebeuren? Hoe zou alles gaan, als hij er niet meer was? Vreeselijk, alleen te staan op de wereld! En Irene begon vurig te begeeren, dat grootvader toch herstellen mocht.

't Was stil om haar heen. Geen andere geluiden deden zich hooren dan die van de vogelen in het bosch. Geen menschelijke stem liet zich vernemen; slechts drong van uit de verte het rumoer der dorpsgeluiden zeer gedempt tot haar door. Het was alsof heel de natuur: — het blauwe hemelgewelf dat hier en daar tusschen de kruinen der hooge boomen zichtbaar was, het zacht gemurmel van den vlietenden stroom, het gegons der insecten: — heel die voelbare, weeke stilte tot haar sprak en drong: „Kniel nu neder en bid! Kniel nu neder en bid!”

Maar Irene durfde zich den tijd daartoe niet gunnen. Zij hief de betraande oogen naar den blauwen hemel en terwijl zij snel doórliep langs den bebloemden zoom van het bosch, ging haar hart uit tot God in een innige bede om behoud van het bedreigde, voor haar zoo dierbare leven.

„Ik ben anders zoo vreeselijk alleen, lieve Heere!” was de grondtoon harer verzuchting. En toen was het, alsof een zachte stem haar toefluisterde: „Vrees niet, Ik ben met u.”

Irene gevoelde zich nu niet meer zóó alleen.

HOOFDSTUK IV.

Achtergebleven.

Ongeveer een kwartier later keerde Irene op de hoeve terug. Daar heerschte een benauwende, schier doodsche stilte. Allen waren vereenigd in het slaapvertrek, waar boer Peters zijn laatsten strijd op aarde streed. De dokter was er nog. Niemand vertoonde zich in de gang, toen Irene de klink van de achterdeur,

die gewoonlijk veel leven maakte, zoo zacht mogelijk oplichtte en naar binnen trad. Toen zij echter dicht bij de kamer van haar grootvader gekomen was, werd daar de deur voorzichtig geopend en vertoonde zich het bleeke gelaat van Marianne, die blijkbaar de naderende voetstappen had vernomen en nu den vinger op den mond legde, vervolgens naar het bed wijzende. Daar aan het voeteneinde zat de dokter, het hoofd in de hand en den elleboog op de knie, zwijgend starende op het gelaat van den kranke. In een hoek dicht op elkaar gedrongen, stonden de arbeiders. Zij hielden het hoofd ontbloot en hun gezichten stonden ernstig en strak. Dat zekere plechtige iets, dat geheimzinnige, hetwelk de dood, die koning der verschrikking, bij zijn nadering steeds met zich voert, had ook op hen beslag gelegd. Zij voelden zich geplaatst aan de voorpoort van die groote, ontzaglijke eeuwigheid, welker drempel hun meester nu moest overschrijden. De gedaante in het bed bewoog zich niet. Het gelaat was met een loodkleur overtogen, het koude zweet parelde op de slapen.

Marianne kon het benauwende zwijgen niet

langer uithouden. Haar hart dreigde te bersten. „Zal hij zóó de eeuwigheid ingaan, dokter?” vroeg zij eindelijk. „Zou hij niet nog éénmaal bij kennis kunnen komen? Kunt u hem niet iets geven, dat hij nog éénmaal de oogen opent en ons aanziet?”

Maar de dokter gaf geen antwoord. Onafgebroken bleef hij op den lijder staren. Eén oogenblik nog, toen bewogen zich de lippen . . . . de oogleden trilden . . . . de handen plukten stuipachtig aan de deken . . . . daar openden zich de oogen, doch om strak en star te blijven staan . . . . een zacht gegorgel in de keel . . . . toen verliet de ziel des stervenden deze aarde om voor Gods rechterstoel te verschijnen.

Boer Peters stierf.

De dokter stond langzaam op en drukte zijn vingers op de oogleden des gestorvenen om ze te sluiten. Toen zocht zijn blik Irene. Doodsbleek, met gevouwen handen, stond zij voor het bed. Haar oogen brandden, keel en lippen waren droog en heet.

„'t Is gedaan,” fluisterde de dokter tot Marianne. En tot Irene zeide hij: „Irene, kind, kom eens hier!” Werktuiglijk naderde het

meisje. Vriendelijk en meewaardig legde nu de geneesheer zijn hand op haar hoofd. „Irene, uw grootvader is overleden,” zei hij zacht en teeder.

„En dat op haar verjaardag!” liet Marianne op bedroefden toon zich hooren. „Wie had dat kunnen denken.”

„Komt hier, jongens,” noodigde zij nu de arbeiders, „dan kunt gij uw overleden meester zien.”

Eerbiedig naderden zij, de pet in de hand.

„God zij zijn ziel genadig,” zei Jaap met stokkende stem en tranen in de oogen.

Zóó verlieten zij de sterfkamer.

Op hun teenen slopen zij door de gang naar buiten.

Marianne liet de gordijnen zakken. Daarbuiten was licht, en zonneschijn en leven; hier binnen heerschte nu de dood. Ook Irene verliet de kamer, maar zij ging naar boven. De dokter toefde nog even om met Marianne een en ander te bespreken. Hij beloofde haar, den dominee van het sterfgeval kennis te geven. Daarna ging hij heen.

Nadat de huishoudster den dokter uitgeleide

gedaan had, keerde zij in de sterfkamer terug. Zij was nu alleen met den doode. Verslagen staarde zij op het welbekende, nu zoo vreemd geworden gelaat. Toen zag zij om zich heen. Daar, in dezelfde kamer, stond het groote, ouderwetsche kabinet, waarvan de overledene de sleutels altijd zoo zorgvuldig bij zich had gedragen. Welke gedachten waren het, die daar plotseling opdoemden in het brein der oude dienstbode? Een vreemde, bijna demonische uitdrukking kwam op haar gelaat. Wie haar op dat oogenblik had gadegeslagen, zou begrepen hebben, dat er een slecht voornemen rijp werd in haar duistere ziel. Maar er was niemand. Onderzoekend keek Marianne nog eens om zich heen, doch niemand kon haar zien. De arbeiders hadden zich verwijderd, de gordijnen waren gezakt en de luiken, op een kier, lieten slechts een enkelen lichtstraal binnen. En die lichtstraal, vallende op het koperen beslag van het ouderwetsche meubelstuk, scheen haar den weg te wijzen, dien zij zocht.

„Ja, daarin moet het zijn,” fluisterde de huishoudster. En nog eens keek zij om zich

heen. Toen, eenigszins bevende, lichtte zij de deken op, die over den doode lag heengespreid. Voorzichtig gleed haar hand tusschen zijn kleederen, totdat zij in een der zakken een bos sleutels vond. Haastig zocht zij er een van uit. Ja, die moest het zijn. En na al weder in de richting van het raam te hebben gekeken, begaf zij zich naar het kabinet, waar zij den sleutel in het slot stak. Sterk beefde haar hand. 't Was alsof een onzichtbare kracht haar dwong om naar den overledene te zien; een huivering voer haar door de leden, maar zij vermande zich en draaide den sleutel om. Wel knarste het slot, doch de zware deuring gemakkelijk open. Allerlei voorwerpen vertoonden zich nu op de breede planken. Naast kleedingstukken van boer Peters zelven ook nog die van zijn vrouw; haar oorijzer met gouden naalden en de doos, waarin de fijne tulen mutsen bewaard werden, er nevens. Ook lag er een kerkboek met gouden slot, een eau-de-colognefleschje en een zilveren loddereindoosje. Doch dat alles was het voorwerp van Marianne's begeeren niet, onaangevoerd liet zij het liggen. Maar zenuwachtig

gejaagd trok zij een lade open en zocht onder een stapel papieren, alle oude documenten. Blijkbaar vond zij niet hetgeen zij zocht en schoof daarom de lade maar weer dicht, te gelijker tijd een ander openende. Daarin lagen eenige wollen dassen, een zijden zakdoek en een versleten zijden vest. Haast had zij ook deze lade teleurgesteld weer dichtgeschoven, toen zij opeens een rood koord onder een grijze das uitkomen zag. Zij trok er aan en ontdekte een klein pakje, met verscheiden zegels dichtgemaakt: juist hetgeen zij zocht. Marianne draaide het rond en las: „Mijn Testament en uiterste wilsbeschikking.” Aan de groote, duidelijke letters herkende zij het schrift van den overledene. Haastig stak zij het pakje tusschen haar kleeding en sloot het kabinet. De sleutels schoof zij weer in den zak van den gestorvene. Toen verliet ook zij de sterfkamer en draaide de deur op het slot.

Irene was nog altijd boven. In nadenken verzonken, zat zij in de vensterbank, waar zij eenige uren geleden ook zat met den brief van haar grootmoeder. Die brief lag nu op

den grond, maar zij dacht er niet aan, hem op te rapen. Zij dacht aan haar grootvader en hoe hij gestorven was, juist op haar verjaardag, nog vóór hij haar had kunnen gelukwenschen. Nu was die mond voorgoed gesloten. Nu was zij alles, alles kwijt — vader, moeder, grootmoeder, en grootvader ook. Alleen, geheel alleen was zij achtergebleven. Heete tranen vloeiden langs haar wangen. Zij gleeed van de vensterbank af en, het gelaat verbergende in haar handen, schreide zij, alsof het hart haar wilde breken. „Achtergebleven,” weende zij, „geheel alleen, en dat op mijn verjaardag.”

HOOFDSTUK V.

De nabestaande.

In het benedenvoorvertrek, de zoogenaamde pronkkamer, op Zonnehoeve heerschte een ongewone drukte. Dien morgen was het stoffelijk omhulsel van boer Peters naar de

laatste rustplaats gebracht. De boeren uit den omtrek hadden het zich een voorrecht gerekend, hem de laatste eer te bewijzen. Zelfen hadden zij, zooals dat daar de gewoonte was, de baar gedragen. Nu waren zij van het kerkhof teruggekeerd en hadden zich vereenigd rondom het begrafenismaal. Marianne, gekleed in een zwart jak met langen schoot, haar muts voor deze gelegenheid nieuw, met rouwstrikken opgetooid, zat met koud, bleek gelaat aan het boveneind der tafel. Zij schonk koffie uit de groote, roodkoperen kan, waarvan het kraantje blonk als goud. Trijntje diende de koffie aan de gasten rond. Groote stapels broodjes met vleesch, kaas of worst prijken op gladgeschuurde borden. Midden op de tafel stond de standaard met lange Goudsche pijpen en de groote zilveren tabakspot en dito komfoor, beide erfstukken in de familie. Irene, in haar nieuwe rouwkleedje, het lange haar samengebonden met een breed zwart lint, zat naast den dominee, die de eereplaats aan tafel had.

Het was een oogenblik zeer stil; men wachtte of dominee niet zou beginnen met een toespraak of met gebed. Het binnenstroomende zonlicht

viel op de koffiekan, op de gezichten der boeren en op die der arbeiders aan het lager eind der tafel. Maar dominee wachtte nog. Blijkbaar wachtten allen, alsof zij de komst van nog iemand verbeidden. En dat was ook zoo. Behalve het doodsbericht, was door den notaris aan een neef des overledenen een oproeping gezonden om over te komen voor boedelredding, d. i. om de nalatenschap te regelen. Naar het scheen door bijzondere omstandigheden verhinderd, was deze niet tijdig ter begrafenis geweest, ofschoon hij den notaris had bericht, dat hij zou komen. Daar de verwachte nu elk oogenblik kon komen, draalde de dominee nog alvorens te beginnen. Maar eindelijk nam hij den Bijbel, die daartoe voor hem was gereed gelegd, en sloeg dezen open bij psalm 27. Met duidelijke, klankvolle stem, las hij: „De Heere is mijn Licht en mijn Heil: voor wien zou ik vreezen? De Heere is mijn levenskracht; voor wien zou ik vervaard zijn.” Toen hij aan het vers gekomen was: „Want mijn vader en mijn moeder hebben mij verlaten, maar de Heer zal mij aannemen,” hield hij op en zag Irene aan. „Moogt gij aan uw hart de bevestiging

van dat woord ervaren, Irene," ging hij daarop verder; „wanneer gij weet dat God u als zijn kind heeft aangenomen, dan ervaart gij de teederste bescherming; dan kunt gij u nimmer alleen gevoelen, hoe eenzaam overigens uw pad ook zij. Hij, die u allen ontnam, ouders en grootouders, Hij zal vader en moeder voor u zijn. Klem u niet zoo vast aan uw droefheid, dat gij niets anders ziet dan uw gemis. Klem u vast aan Hem, den Vader der weezen, den God aller eenzamen en verlatenen. En welken weg hij u ook henen leide, zoo ge aan Zijn hand moogt gaan, gaat ge veilig en goed."

Hier hield de dominee eensklaps op. Een lange, donkere gestalte stond in de deuropening en wierp een schaduw in het vertrek. Met den hoed in de hand wachtte de binnentredende, totdat de leeraar had uitgesproken. Toen trad hij de kamer verder in.

„Dominee Mertens!" zeide de vreemdeling met een niet onaangenaam stemgeluid en reikte dezen de hand.

„Welk een gunstig uiterlijk!" dacht de dominee, terwijl hij, opstaande, den bezoeker, dien hij vóór jaren, bij de begrafenis van vrouw

Peters ook had ontmoet, wederkeerig de hand toestak; en na de gebruikelijke plichtplegingen zeide hij: „Wij waren u al wachtende. Het speet ons, u niet eerder in ons midden te hebben. Tot ons aller leedwezen komt gij te laat om uw bloedverwant de laatste eer te bewijzen. Wij hebben hem reeds ter ruste gebracht. Niettemin verblijdt het ons, u thans in ons midden te zien om verder deel te nemen aan ons samen-zijn. — Irene, ziehier uw bloedverwant.”

Het jonge meisje rees langzaam overeind en stak den vreemdeling de hand toe.

„Het spijt mij ook zeer, niet vroeger te hebben kunnen komen,” zeide de vreemdeling, Irene hartelijk de hand drukkende. „Maar onvoorziene omstandigheden hebben mij verhinderd.”

Een blik van bewondering, belangstelling en mededoogen uit de donkere oogen trof onderwjl de weeze. Hij had haar vroeger wel gezien, maar toen was zij nog klein. En als hij later al eens op Zonnehoeve was geweest, trof het telkens zóo, dat Irene in het dorp was.

„Ge kent mijn naam wel, Irene?” zeide hij. „Eduard Peters, de achterneef van uw grootvader. Mijn vader, thans ook reeds dood, was

naar hem genoemd. Uw grootvader was mijn oom. Daar de notaris mij als boedelredder opgeroepen heeft, zal ik een paar weken uw gast dienen te zijn. Ik hoop u echter niet tot hinder, wel tot dienst en steun te zijn. Wilt ge mij herbergen?"

Irene stamelde verward en verlegen, dat het haar een genoegen zou zijn, indien hij bij haar bleef. Toen gaf de heer Peters zijn hoed een plaats en zette zich op den stoel, die inmiddels voor hem was bijgeschoven, terwijl Marianne een kop koffie inschonk, dien Trijntje hem aanbood. En weldra was niet alleen de predikant, maar waren ook de andere gasten met den laatst aangekomene in een onderhoud gewikkeld; het gesprek werd algemeen.

Intusschen zat Irene stil op haar bescheiden plaatsje en hield haar oog niet van den vreemdeling af. Van het eerste oogenblik af boezemde hij haar sympathie in. Zijn gelaat was bleek, maar knap; een fraai profiel, met zachte lijnen en sterk gepenseelde, donkere wenkbrauwen, waaronder sprekende, donkerbruine oogen met een ietwat zwaarmoedige uitdrukking. Het dichte, zwarte haar was zorgvuldig glad ge-

streken langs het breede, hooge voorhoofd; een zwarte snor bedekte de bovenlip. Aan de welverzorgde, smalle hand droeg hij een ring met fonkelenden edelsteen. Geheel zijn persoonlijkheid, voorkomen en manieren kenmerkten hem als heer. Dat was Eduard Peters dan ook.

Slechts eenmaal had Irene haar grootvader, toen deze in een spraakzame bui over familie-relaties uitweidde, over hem hooren spreken en met een gemengd gevoel van hoop en vrees had zij nu zijn komst verbeid; immers hing in zekeren zin haar lot thans af van hem. Wat zou hij met haar doen? Welke beslissing nemen over haar toekomst?

Toen de maaltijd geëindigd was en de dominee het dankgebed uitgesproken had, begaven zich allen naar den tuin. Alleen Marianne en Trijntje bleven achter om de koffietafel te ontruimen en het servies, het met zorg bewaarde pronkservies, dat vrouw Peters zelve somtijds in jaren niet had gebruikt, zoo spoedig mogelijk weder op zijn oude plaats te bergen.

„Dus heeft die oproeping van den notaris hem hier gebracht?” zeide zij tot Trijntje,

terwijl haar blik den vreemdeling volgde, die naast den dominee liep. „Het zal mij benieuwen, wat daarvan komt.”

„De boer heeft toch immers een testament gemaakt?” antwoordde Trijntje gevat. „Daaraan zal hij zich hebben te houden. Maar hoe zou het met Irene gaan?”

HOOFDSTUK VI.

Nadere kennismaking.

Den volgenden morgen stond de zon reeds hoog aan den hemel, toen Irene ontwaakte. Zij had zich den vorigen avond in slaap geschreid. Nu, bij het ontwaken, kwam datzelfde loodzware gevoel, waaraan de slaap haar voor eenige uren had ontrukkt, haar weer benauwen. Glanzende lichtstrepen vielen door de kieren der gesloten luiken op den vloer en teekenden daar als levende figuren. Irene bleef doodstil liggen, met de handen onder het hoofd, en keek de kamer rond. Zij zag er tegen op,

den nieuwen dag te beginnen. Het huis had haar gisterenavond, toen al de gasten vertrokken waren en ook haar neef een bezoek bracht bij den notaris, zoo vreeselijk hol en ledig toegeschenen. Zij zat met Marianne alleen in de groote keuken, maar Marianne sprak weinig en het eentonig getik der groote hangklok had haar zenuwachtig gemaakt. Grootvader had die klok geregeld iederen avond opgewonden. Den avond na zijn overlijden was zij voor de eerste maal sinds jaren blijven staan. Nu had Marianne de grootē gewichten weder opgetrokken. Daaraan en aan nog zeer veel andere dingen lag Irene te denken, toen zachtens de deur harer kamer werd geopend en Trijntje binnenkwam met een boodschap van Marianne, of Irene zoo spoedig mogelijk beneden wilde komen; de heer Peters wenschte haar te spreken.

Haastig kleeedde zij zich aan en weldra trad Irene een vertrek binnen, waartoe haar voorheen slechts zeer zelden toegang was verleend. 't Was de zoogenaamde rommelkamer, waar boer Peters altijd alles had bijeengebracht, hetwelk hij van zijn particulier gebruik wenschte

af te zonderen. Als de overledene alleen wilde wezen, buiten het bespiedende oog zijner huishoudster, of buiten de nieuwsgierige blikken zijner arbeiders, dan sloot hij zich hier op. Zelden had dan ook iemand van de huisgenooten den drempel van dit vertrek overschreden. Als klein kind had Irene daar somtijds mogen spelen, wanneer haar grootvader haar bij zich had verlangd. 't Was dus nu een vreemde gewaarwording voor haar, er binnen te gaan.

De gordijnen waren hoog opgetrokken en lieten het volle, rijke zonlicht binnenstroomen. Het viel ook op het gebogen hoofd van den man, die, aan een tafel gezeten, bezig was, allerlei documenten na te gaan, welke hij uit een blikken trommel te voorschijn bracht. Hij wachtte op den notaris en den burgemeester en hield zich nu hiermee onledig. Bij Irene's binnenkomen wendde hij het hoofd om; het papier, waarmee hij bezig was, hield hij in de hand, alsof hij er mede op de tafel steunde.

„Wel, Irene!” zeide hij, het jonge meisje met een vriendelijken oogopslag aanzien-
„zijt ge daar? Ik dacht, wij konden, terwijl

de heeren zich laten wachten, wel eens wat nader kennis maken. Gisteren was de gelegenheid daartoe niet gunstig. Hoe gaat het u, mijn kind?"

„Heel goed,” zei Irene, terwijl een blos haar gelaat kleurde, met zichtbare verlegenheid. „Of eigenlijk, ik bedoel, zoo goed als dit bij zoo veel treurigheid mogelijk is,” liet zij er haastig op volgen.

Eduard Peters zag haar opmerkzaam aan.

„Ik moet eens ernstig met u spreken, Irene,” zeide hij, „zoo spoedig als de gelegenheid daartoe gunstig is. Tot een lang onderhoud ontbreekt op dit oogenblik de tijd. Echter moet ik over sommige zaken uw eigen gevoelen weten en zal dus daarop terug dienen te komen. Ge zijt lang bij uw grootvader in huis geweest?"

„Van mijn derde jaar af,” antwoordde Irene en bedroefd liet zij er op volgen: „Hij was alles wat ik bezat en hij was zeer goed voor mij. Nu heb ik niemand meer.” Toen barstte zij in tranen uit. Eduard Peters zag haar meewarig aan. Er kwam een nevel voor zijn oog. „Ik ben gekomen, om u bij te staan, Irene, en u te helpen, waar en zooveel ik maar kan,”

zeide hij, zacht vertroostend. „En nu is het eenige, dat ik u vraag, dat ge mij uw vertrouwen schenkt. Ik zal u in deze moeilijke dagen evenzeer noodig hebben als gij mij. Ik kan echter nog over niets beslissen, alvorens het testament geopend is en ik weet, welke beschikkingen uw grootvader te uwen opzichte heeft gemaakt. Gij moet bij de voorlezing van het testament tegenwoordig zijn, evenals Mari-
anne en de andere huisgenooten. Eerst daarna kan er over uw lot beslist worden.”

Hij reikte haar zijn hand. Irene, in een plotselinge opwelling van vertrouwen en toegenegenheid, legde haar hand in de zijne. Hij hield ze een oogenblik vast en keek haar lang in de oogen. En toen, alsof het onderzoek hem bevredigde, keerde hij tot zijn bezigheden terug. Juist op dat oogenblik ging de kamerdeur open en traden de verwachte bezoekers binnen.

HOOFDSTUK VII.

De opening van het testament.

Een paar uur later waren alle bewoners van Zonnehoeve in de rommelkamer bijeen: Mari-
anne, Trijntje, Pietje, het melkmeisje, en ook
de arbeiders. De tafel was dicht aan het raam
geschoven. De notaris zat er voor, de burge-
meester en de heer Peters er naast. Met hel-
dere, verstaanbare stem begon de eerste het
testament te lezen. Het dagteekende van twee
jaren vóór Irene's komst op Zonnehoeve en
behelsde de navolgende wilsbeschikking: de
plaats zal bewoond worden en blijven door
Marianne Neelsma, de huishoudster, aan wie
tevens een jaarlijksch inkomen zal worden uit-
gekeerd; de verdere opbrengst valt, na aftrek
van onderhoudskosten en arbeidsloonen ten
deel aan Irene Livingstone, Maarten Peters'
eenige kleindochter; wanneer deze laatste haar
eenentwintigste levensjaar zal hebben bereikt,
zal zij, gehuwd of ongehuwd, verplicht zijn,
Zonnehoeve als haar rechtmatig erfdeel, te be-

wonen en de huishoudster, Marianne Neelsma tot aan den dood van deze bij zich te doen inwonen; aan kerk en liefdadige instellingen worden een paar legaten vermaakt en aan de arbeiders extra-giften uitgekeerd.

Nadat het testament was voorgelezen bleef Eduard Peters in gedachten verzonken.

„Is dit het laatste testament, dat de oude man kan hebben nagelaten?” vroeg hij eindelijk. „Is het wel zeker, dat er geen later testament is gemaakt? Het komt mij bijna ongelooflijk voor, dat de overledene, nadat hij Irene tot zich nam, geen verandering in deze beschikking zou hebben gebracht. Mij dunkt, de kleindochter, die hij heeft grootgebracht, is een ander dan het éénjarige kind, dat hij nimmer had aanschouwd en dat zoo verre van hem af woonde. Ik kan mij niet voorstellen, dat hij het testament in al dien tijd niet zou hebben gewijzigd.”

„Nu, als gij veronderstelt, dat er nog een ander document zou kunnen bestaan,” antwoordde de notaris, „dan moeten wij een nauwkeurig onderzoek daarnaar instellen. De oude man was in de laatste jaren eenigszins

vreemd en wantrouwend. Misschien heeft hij hier of daar iets weggeborgen, dat nog aan het licht kan komen. Weet Marianne er soms iets van? Zij was het meest in zijn vertrouwen ingewijd.”

Aller oogen keerden zich naar de huishoudster die eerst purperrood, daarna zeer bleek werd. Maar zij herstelde zich spoedig. Neen, Marianne had nooit bespeurd, dat de boer nog een ander testament had gemaakt dan dat, hetwelk zoo-even was voorgelezen.

Na nog een kort gefluister van de drie heeren onder elkander, werd de conferentie als geëindigd beschouwd en konden allen het vertrek verlaten. Marianne, met eenigszins verhoogde kleur, liep snel naar de keuken, door de beide dienstmeisjes gevolgd. Maar toen Irene zich ook wilde verwijderen, werd zij door den heer Peters teruggeroepen. „Ik stel u voor, straks een wandeling met mij te maken, Irene,” zei hij vriendelijk. „Over een half uur gaan wij samen uit. Gij ziet er bleek uit en ik heb zelf ook behoefte aan frissche lucht. — Hebt gij nimmer bemerkt, of uw grootvader hier of daar iets verborgen hield?”

Maar Irene wist nergens van.

„Ik beschouw de zaak verder als afgedaan,” zei de heer Peters tot den notaris. „Morgen hoop ik u weder hier te zien, teneinde alles aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen. U heeft toch terstond, nadat de oude man overleden was, den boel verzegeld?”

„Onmiddellijk,” antwoordde de notaris. „Geen kwartier nadat de dokter mij bericht zond, was ik hier.”

„Van het verdwijnen van een of ander stuk kan dus geen sprake zijn,” zei de heer Peters half luid voor zich heen. „En toch blijft het mij onwaarschijnlijk voorkomen, dat mijn oudoom die bepaling in het testament zou hebben laten staan, waarbij hij, plat gezegd, Irene met Marianne opscheept tot aan den dood van deze. Ik meen nu al te hebben opgemerkt, dat er volstrekt geen sympathie tusschen deze twee bestaat; en de oude man, die dagelijks met haar omging, moet dat ook wel hebben geweten. En dan moet zijn kleindochter en haar geluk hem toch nader aan het hart hebben gelegen dan het belang van de huishoudster.”

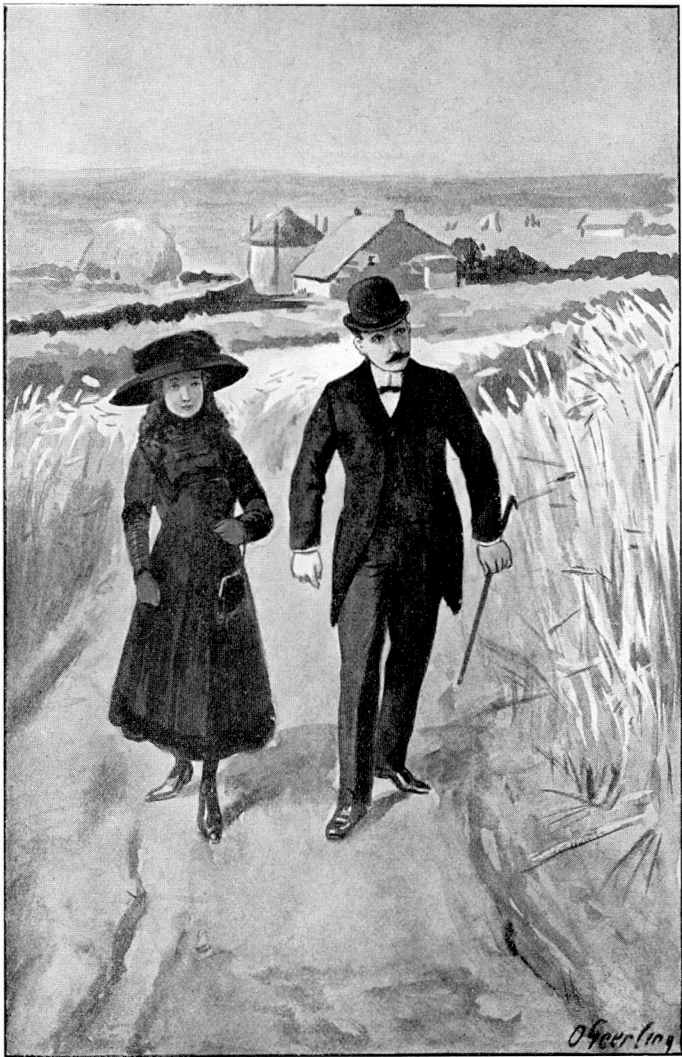
„Ik weet van geen ander testament dan

hetwelk ik jaren lang onder mijn berusting heb gehad," antwoordde de notaris. „Maar 't is mogelijk, dat er nog een ander gevonden wordt. Tot morgen!"

Met deze woorden namen de heeren afscheid van Peters, die hun tot de voordeur uitgeleide deed. Irene was intusschen naar boven gegaan om zich klaar te maken voor de wandeling.

Marianne stond met een tevreden glimlach op het bolronde gelaat in den kelder eenige ledige flesschen te bergen, die Trijntje haar aangaf. Zij bleef dus heerscheresse op Zonnehoeve, tot aan haar dood toe; want Irene zou nimmer de teugels in handen nemen, zolang zij het kon keeren, — dat stond vast. Het meisje stond geheel onder haar invloed en boer Peters had het zoo gewild. Niemand kon dat betwijfelen.

Samen wandelden Irene en de heer Peters langs de koren- en boekweitvelden. Alles zomerde daarbuiten. „Heel de nature lachte en was vol dankbaarheid." Alleen Irene liep zwijgend naast haar metgezel voort. Zij was in rouwgewaad en de breede rand van den zwarten stroohoed verbergde het bleeke ge-

van zijn overlijden tot ons kwam. Iemand, met wien hij de reis naar Afrika had gemaakt en met wien hij daar in kennis was gebleven, meldde ons zijn ziekte en dood.”

Eenige oogenblikken zwegen beiden. Toen stond de heer Peters stil. „Laat mij u verzekeren, Irene,” zeide hij met nadruk, „dat ik ten allen tijde uw vriend wensch te zijn. Laat ons hier een poosje gaan zitten en bedaard met elkander overleggen.”

Zij zetten zich neder aan den zoom van het bosch en hadden daar een lang en ernstig onderhoud. En in die ure ontstond er een hechte vriendschapsband tusschen Irene en den beschermer, dien haar grootvader haar toegewezen had.

HOOFDSTUK VIII.

Veranderingen.

De onderzoekingen naar een tweede testament hadden niets aan het licht gebracht.

De heer Peters dacht een oogenblik na, maar hij kon zoo spoedig in deze moeilijkheid geen oplossing vinden. Hij begreep echter zeer goed, wat het voor Irene moest zijn, alleen met de norsche, oude huishoudster achter te blijven en onder haar bevelen te staan. Had hij zelf een huisgezin bezeten, een vrouw en kinderen, of een echtgenoot alleen, gaarne zou hij dan het meisje hebben meegenomen. Maar een eigenlijk gezegd tehuis kon hij haar niet aanbieden. En waar zou zij anders heen?

„De familie van uw vader is zéér ver weg, is het niet?” vroeg hij. „Ik bedoel, gij hebt geen andere familie dan die in Amerika?”

„Neen, niemand buiten mijn grootmoeder, die bij mijn getrouwde tante inwoont, te New-York,” antwoordde Irene. „En tante is vaders eenige zuster. Andere broers en zusters zijn er niet.”

„Uw vader is ook al reeds jaren dood, is het niet?” vroeg Peters verder.

„Ja; vader heeft moeder niet vele jaren overleefd. Hij is onverwacht, tijdens een verblijf in Afrika, aan kwaadaardige koorts bezweken. Ik herinner mij, dat het bericht

uit zijn overpeinzing op. Hij zag haar aan en ontdekte tranen in haar oogen. „Kom, kom, Irene,” zei hij vriendelijk, „ge moet niet al te bedroefd zijn. Grootvader was oud en het liet zich voorzien, dat zijn einde nabij was. Wij mogen hopen, dat God hem in zijn laatste ure nabij was en dat hij thans de rust geniet, die er overblijft voor het volk van God.”

„Maar het is zoo leeg, nu hij er niet is,” snikte Irene. „Ik was zoo gewoon, alles met hem te bespreken en hij was zoo heel goed voor mij. Ik weet niet, hoe het zal zijn, nu hij er niet meer is. Ik wilde . . . .”

„Wat wildet ge?” vroeg de heer Peters belangstellend.

„Ik wilde, dat ik maar ergens anders heen kon gaan,” zei Irene beslist.

„Maar waarheen, mijn kind?”

Irene haalde de schouders op.

„Zoudt ge naar school willen?” vroeg hij. „Ik bedoel naar kostschool?”

„O neen!” riep Irene, „dat is even erg, ja, nog erger. Dan zou ik heelemaal onder vreemden zijn en Zonnehoeve niet eens kunnen zien, wanneer ik wilde.”

zicht bijna geheel voor hem. Allerlei gedachten doorkruisten haar hoofd. Hoe droevig zou haar leven zijn, als de heer Peters voorgoed Zonnehoeve weer had verlaten en zij met Marianne alleen bleef. Het „als je grootvader het goed vindt”, zou deze nu voor den vorm zelfs niet meer behoeven te herhalen. 't Hing nu alles van Marianne af, wat zij al of niet zou mogen doen. Kon zij maar op deze of gene manier zich van haar bevrijden! Maar hoe? Zij wist het niet.

Ook de heer Peters liep in gedachten naast haar voort. Het speet hem nu, dat hij bij het leven van den ouden man dezen niet méér had bezocht. Wellicht had deze dan in overleg met hem een of andere bepaling omtrent Irene gemaakt, welke meer in overeenstemming met natuur- en levensbehoeften van het jonge meisje ware geweest. Maar zijn zeer drukke zaken en daarbij het zonderlinge en terughoudende van den overledene hadden hem nimmer aangemoedigd. Voorloopig viel er echter niets aan te veranderen, tenzij er nog een tweede testament gevonden werd.

Irene's stilzwijgen schrikte hem ten slotte

Alle laden en kasten, kleederen, papieren, brieven en quitanties waren meer dan eens door de handen gegaan, doch niets wat op een testament geleek was meer gevonden. Binnen het tijdsverloop van veertien dagen waren de zaken afgehandeld en vertrok de heer Peters naar R. Irene gevoelde zijn gemis zeer diep. Zijn zacht, sympathiek optreden, zijn vriendelijke, deelnemende woorden, heel zijn aangename persoonlijkheid hadden een weldadige uitwerking gehad op het gemoed van het eenzame meisje. Nu hij weg was, dwaalde zij liefst alleen langs de velden, of luisterde zij naar het zacht geklater van den vliet, dat haar als een treurzang in de ooren klonk.

't Gebeurde een paar maal, dat mevrouw Mertens haar afhaalde om in de pastorie thee te komen drinken. Dit leidde haar een weinig af. Bij het eerste van deze bezoeken ontving zij van de predikantsvrouw een Bijbeltje ten geschenke. En menigmaal sloot zij zich daarmede op in haar kamertje.

Haast ongemerkt onderging Irene een belangrijke verandering. Zij leerde de werkelijkheid en den ernst van het leven kennen.

't Was haar, als stond zij aan het begin van een nieuwen levensweg, waarop zij de eerste schrede had gezet op den morgen van haar vijftienden verjaardag. Zij zag het oude huis, waar zij als kind had gespeeld en haar vroegste indrukken had ontvangen, met geheel andere oogen aan dan voorheen. Zij had zich daar toch altijd zoo recht thuis gevoeld, thans gevoelde zij er zich een vreemdelinge. Maar had zij dan geen Leidsman, Wiens hand zij kon vatten, aan Wiens hart zij al haar klachten en smeekingen kon uitstorten, van Wien zij wist, dat Hij haar hoorde? Jawel. Maar haar geloofsvertrouwen was geschokt geworden, sinds het gebed om levensbehoud voor haar grootvader niet letterlijk was verhoord. Tot nog toe had zij niet om een bepaalde zaak gebeden. Nu beseftte zij niet, dat God soms op een andere wijze verhoort dan wij verwachten. En zoo kwam er duisternis in haar ziel. En toch zou zij, langs dezen weg, in de vallei der droefheid en der beproeving, God vinden voor haar hart. Ware haar leven gebleven wat het was, nimmer zou zij de behoefte aan God zóó hebben leeren kennen, het gemis van Zijn

nabijheid zóó hebben gevoeld, als juist in dezen donkeren tijd.

Er was ruim een maand verlopen, sinds boer Peters op het kleine kerkhof was ter ruste gelegd. Irene stond voor het venster van haar kamertje en zag in de schemering naar buiten. De zon was in het westen langzaam weggezonden achter rozige avondwolken. Ver weg zag zij de lichtstrepen nog, zich weerspiegelend in de zee. Toen kwam, als onheilspellende profetie, een donkere, zwarte wolk aandrijven. Irene keek er naar en had een vaag besef, alsof ook over haar leven zich iets duisters had gelegd. Maar zie, plotseling werd die wolk omzoomd met een rand van schitterend zilverlicht, die al breder en breder werd. En het was Irene, alsof een belofte van vrede, blijdschap en vertroosting tot haar kwam. Zooals die donkere wolk door een zilveren rand werd omzoomd, zoo ook was de wolk, die over haar leven hing, omgeven door het licht van Gods Vadertrouw en Vaderliefde.

Veel, veel later, dacht Irene nog aan dit oogenblik terug. Nù echter had het geen andere uitwerking dan dat het haar week maakte in

een overweldigend gevoel van zelf-meelijden en een groote, heimwee-achtige begeerte naar voelbare liefde. Een onstuimig verlangen naar een hart, dat haar begreep en hetwelk zij kon aanhangen met al de teederheid van haar jong en vurig, naar liefde dorstend hart, overmeesterde haar.

Marianne was de laatste, bij wie zij haar troost zou hebben gezocht. Sinds den dood haars grootvaders koesterde zij meer en meer jegens deze een vijandige gezindheid. Waaruit die ontsproot, wist zij zichzelf echter niet te verklaren. Was het uit tegenzin om zich aan haar gezag te onderwerpen? Was het uit de overtuiging, dat Marianne haar geen liefde toedroeg? Irene kon het niet zeggen. Maar van één ding was zij zeker: zij gevoelde zich ongelukkig en zij begreep, dat haar gezelschap ook voor Marianne verre van aangenaam moest zijn.

De eerste paar weken, toen de heer Peters nog op Zonnehoeve was, was Marianne gewoon geweest. Toen had zij Irene maar haar gang laten gaan. Maar na zijn vertrek werd zij hoe langer hoe stugger jegens haar. Met

zekeren weerzin scheen zij Irene te dulden. En zoo kwam het, dat deze zich hoe langer hoe ongelukkiger was gaan gevoelen. En thans, in dezen stillen avond, nu de schemering zich legerde over de velden en de beelden uit het verleden voor haar geest herleefden, thans kwam een nameloos verlangen bij haar op, een honger naar liefde, naar levensgeluk. Groote, brandende tranen welden op in haar oogen. En eindelijk barstte zij in hartstochtelijk snikken uit. Zij zonk op de knieën en legde het hoofd op de vensterbank, het gelaat in de over elkaar geslagen armen verborgen. En terwijl zij zoo bitter schreide, streek de avondwind zacht liefkoozend door het open venster over haar heen. De schemering werd steeds dieper. Daar ving reeds de avondster aan te fonkelen, alsof zij de tengere, trillende gestalte, daar op den grond voor dat raam, wilde vertroosten en bemoedigen. Bracht zij soms een boodschap van vrede en hope uit hemelsche gewesten aan dit eenzame kind? Uit gewesten, waar niemand eenzaam of verlaten is? Zeker. Hij, die de sterren bij name roept, zoodat er niet één wordt gemist, sloeg acht op het ge-

schoren lam en verzachtte den ijzigen wind, die het dreigde te doen bezwijken.

Er werd aan de deur geklopt; eerst zacht, toen luider. Irene scheen het niet te hooren. Maar haar gesnik bleek door te dringen tot buiten de deur, want deze werd geopend en iemand trad de kamer binnen.

„Irene, mijn arm kind! wat scheelt er aan?” vroeg een vriendelijke, welbekende stem, terwijl een hand op haar hoofd werd gelegd. Het was de heer Peters, die onverwacht binnen was gekomen. Hij was dien middag in het dorp geweest en bezocht nu Zonnehoeve. Op zijn vraag aan Marianne, of zij ook wist, waar Irene zich bevond, had deze op norschen toon geantwoord, dat zij het niet wist. „Dat kind is tegenwoordig nergens en overal,” had zij gezegd. „Als men haar hebben moet, is zij niet te vinden, en wanneer men haar niet noodig heeft, loopt zij in den weg. Ik weet niet meer, wat ik met haar aanvangen moet.”

Over deze onvriendelijke woorden van de huishoudster nadenkende, was de heer Peters naar boven gegaan om Irene te zoeken. En toen hij haar in tranen vond, nam hij een kort

besluit. Er moest verandering komen. Dat stond vast. Dit jonge leven mocht niet zoo worden verwoest. Zoodra hij weer thuis was, zou hij aan Irene's familie in Amerika schrijven om met deze te raadplegen. Wellicht waren zij geneigd, het meisje tot haar meerderjarigheid bij zich te nemen. Daarna kon zij naar Zonnehoeve terugkeeren en als rechtmatige bezitster daarvan optreden. Irene's oom was werkzaam in het landbouwersbedrijf en kon haar dus alles leeren wat zij weten moest om later zelve de boerderij te beheeren.

De heer Peters sprak Irene zooveel mogelijk troost in en bleef dien nacht op de hoeve. Den volgenden morgen vertrok hij reeds in de vroege naar Rotterdam.

HOOFDSTUK IX.

Op reis.

Al de klokken in de groote handelsstad wezen kwart voor negen. De kinderen haastten

zich naar school, de klerken naar hun kantoor, kruiers, pakjesdragers en courantenjongens naar het station, waar een sneltrein weldra kwam binnendaveren. Verscheidene menschen liepen in afwachting het perron op en neer. Onder hen was ook de heer Peters. Hij was gekomen om Irene af te halen, die met de boot van Rotterdam naar Amerika vertrekken zou.

De brief, door den heer Peters aan Irene's familie geschreven, was gunstig beantwoord geworden. Zij hadden zich bereid verklaard, de weeze tot aan haar meerderjarigheid bij zich te nemen. Wel gaarne zou de heer Peters haar van Zonnehoeve hebben afgehaald, maar drukke bezigheden hadden hem daarin verhinderd. Nu zou hij haar te Rotterdam de noodige hulp verleen.

Eindelijk kwam de trein stampend en steunend nader. De heer Peters behoefde niet lang naar Irene uit te zien, al spoedig ontdekte hij haar. Met zekere omzichtigheid, waaraan men duidelijk kon zien, dat zij het reizen niet gewoon was, verliet zij de coupé. Slechts eenmaal in haar leven had zij, voor zoo ver haar heugde, een spoorreisje gemaakt met Marianne op een

uitstapje van één dag. Dus was zij nu ook met een beklemd gemoed den trein ingestapt.

Zij had drukke dagen achter zich. Marianne was dag aan dag bezig geweest met het nazien harer kleederen, en Irene had daarbij moeten helpen. Ook had zij verschillende inkoopten moeten doen in de naastbijzijnde stad, terwijl ze de naaister, die van daar ontboden was en gedurende verscheidene dagen op Zonnehoeve verblijf hield, moest bijstaan bij het vervaardigen van nieuwe kleedingstukken. Intusschen had de heer Peters allerlei maatregelen getroffen voor de reis en wat daarmee samenhing.

Bij haar aankomst ontdekte Irene terstond het gelaat van den heer Peters, die haar vriendelijk verwelkomde.

„Nu gaat ge eerst mede naar mijn huis, Irene,” zei hij. „Daarna breng ik u op de boot. Deze zal niet vóór vanavond vertrekken. Geef mij uw valiesje en houd mij maar goed vast, want gij zijt aan zooveel drukte niet gewoon.”

Dus legde Irene beschroomd haar arm in dien van haar beschermer en stapte naast hem

voort, met verwondering rondziende naar de vele menschen en de mooie winkels. Van zoo iets had zij zich nooit eenig denkbeeld kunnen vormen. Want de stad, waar zij gewoon was geweest, haar inkoopen te doen, was ook maar klein en stil.

De heer Peters leidde haar verscheidene straten door, totdat zij in een straat kwamen, die aan de eene zijde uitzicht gaf op een marktplein. Voor een der huizen hield hij stil. Hij haalde een sleutel uit den zak, opende de deur en liet Irene binnen. Zij kwamen eerst in een kleine vestibule met tochtdeur. Toen ging de heer Peters haar voor naar een bovenvoorkamer, die er net en smaakvol gemeubeld uitzag, met fraaie gravures aan de wanden. 't Was overigens stil en doodsch in huis. Geen menschenstemmen, noch voetstappen weerklonken in de gang of op de trap. 't Scheen, of de heer Peters hier de eenige bewoner was. Doch nauwelijks had Irene hoed en mantel afgelegd, of de porte-brisée werd van de andere zijde opengeschoven en een oude dame met een zwart kanten mutsje op het grijze haar vertoonde zich in de opening.

„Welkom, kind!” sprak zij en reikte Irene de hand, terwijl zij het meisje met een koelen blik van het hoofd tot de voeten opnam. Er was niets warms in die begroeting, maar Irene lette er niet op.

„Zij heet Irene,” zei de heer Peters, terwijl hij, als ter verzachting, zijn hand op het hoofd van deze legde. De dame knikte en ging weer heen, nadat zij nog gezegd had: „Het ontbijt is klaar.”

„Kom, Irene, laten wij dan maar naar de andere kamer gaan. Gij zult op reis wel eetlust hebben gekregen,” noodigde nu de heer Peters. Maar Irene had geen lust tot eten. Haar gastheer hield echter aan en bracht haar naar de andere kamer, waar de ontbijttafel gereed stond en die bestemd was om dienst te doen als woon-, eet-, en leervertrek. Want behalve den heer Peters en de oude dame bevatte het huis ook nog een derden bewoner, een tengeren, ziekelijken knaap van ongeveer acht of negen jaren, die op een rustbank voor een openstaand venster lag, hetwelk uitzicht gaf op den tuin. De knaap had een smal en ziekelijk gelaat, door dik, zwart haar omgeven;

zijn oogen hadden een doffe, bijna wezenlooze uitdrukking.

„Dit is Alfred, mijn huismakkertje,” zei de heer Peters, terwijl hij het kind vriendelijk toeknikte. De knaap strekte een magere, klamme hand naar hem uit, maar zei niets.

De oude dame begon nu de thee in te schenken, legde eenige sneedjes geroosterd brood op den broodbak en deed de gekookte eieren in de dopjes. Irene zat naast haar gastheer. Maar er werd niet veel gesproken onder het ontbijt, hetwelk spoedig afliep. De jongen kreeg toen eenig speelgoed, de dame begon de kopjes om te wasschen en de heer Peters nam Irene weer mede naar zijn studeervertrek, waar hij haar plaats liet nemen voor het venster.

„Is hij niet een arm, ongelukkig kind, Irene?” vroeg hij. „Hij heeft mij lief en hij weet, dat ik van hem houd, niemand anders dan ik. Hij is een arme, verstooten knaap; ik nam hem op en droeg zorg voor hem. Misschien dat degeen, aan wien hij toebehoort, zich nog weder over hem ontfermt en hem opeischt. Spreek hem daar echter niet van; hij noemt mij „oom” en hij weet, dat ik voor hem zorg.

De oude dame, die bij hem is, is mijn huishoudster en tevens zijn verzorgster en gouvernante. Verder behoort tot onze huisgenooten ook nog Betje, de werkvrouw, die om tien uur 's morgens komt en 's avonds om acht uur weggaat. Voor het overige zit ik veel hier in mijn kamer alleen."

Irene keek eens rond. Boven de schrijftafel, in een ronde, vergulde lijst hing een levensgroot geschilderd portret van een schoonen, jongen man in de uniform van zeeofficier. De heldere, blauwe oogen, waarin een zweem van spot niet te miskennen viel, schenen Irene toe te lachen. De bovenlip droeg een blonde snor van dezelfde kleur als het golvende haar, dat het gelaat omlijstte. De blanke, doorschijnende gelaatskleur, zoo meesterlijk weergegeven, kwam te scherper uit door den blos, die de wangen sierde. Irene staarde met welgevallen op dit portret. De heer Peters zag dit.

„Hij was mijn broeder," zeide hij en er trilde iets weeks in zijn stem.

„Leeft hij dan niet meer?" vroeg het meisje teleurgesteld; zij vond het jammer, dit te moeten denken.

„Neen, Irene,” antwoordde de heer Peters zacht; „mijn broeder is dood; — althans voor mij.” Dat laatste klonk heel smartelijk.

Irene vroeg niet verder. Zij voelde en begreep, dat het onderwerp haar vriend pijnlijk aandeed. Dus nam zij een boek met platen, hetwelk hij voor haar uit een boekenkast te voorschijn had gehaald, en bladerde daarin, terwijl hij nog eenigen tijd aan zijn studie wijdde.

HOOFDSTUK X.

Naar vreemde streken.

Er heerschte dien avond groote drukte aan boord van de „Koningin Wilhelmina”.

De boot lag gemeerd aan den hoofdsteiger, doch straks zou het anker worden gelicht en de groote reis een aanvang nemen. Het scheepsvolk liep af en aan, met veel geschreeuw groote balen en kisten voor zich uit rollende, onder gelach en gepraat. De laatste bagage

werd geborgen, straks zouden de passagiers aan boord komen en nog vóór den nacht zou men in zee zijn.

„Voorspoedige reis, Dirk!” riep een oud man van de kade een matroos toe.

„Dank je, baas,” antwoordde de jonge man, een vroolijke snuiter met een jolig gelaat en een lichtzinnig gemoed. „’k Hoop je over niet al te langen tijd weer te zien en nog eens op je gezondheid te drinken.”

„Dat laatste is slecht,” liet een ernstige stem zich waarschuwend hooren.

De matroos keerde zich om naar den spreker, een onbekend heer, die nu nevens hem stond en wien hij het onmiddellijk aanzag, dat hij een dominee was.

„Wel waarom, eerwaarde?” vroeg de matroos, werktuiglijk zijn muts oplichtende. „Ik zie niet in, dat een enkel druppeltje een mensch kwaad zou doen. Ziet u hem daar? Die oude baas is vijf en tachtig jaar. Tien reizen heb ik, als ik terugkeerde, op zijn gezondheid geproefd. Hij en ik zijn zoo goed als vader en zoon.”

„Nu, mijn vriend,” zei de predikant, „als

gij de reis ook mee maakt, zullen wij samen nog wel eens een praatje kunnen houden. Ik wil u nu in uw werk niet storen. En kijk, daar is mijn familie.”

Een dame met twee kinderen naderden de boot en gingen de treeplank over, waar de dominee hun tegemoet kwam, terwijl de matroos naar het andere einde der boot stapte en een groote mand aan een katrol bevestigde; onderwijl floot hij een deuntje en keek nog eens naar den ouden man op de kade.

De boot vulde zich al meer en meer met passagiers. De bemanning was reeds geheel aan boord. Onder de vele reizigers op het bovendek bevond zich ook Irene met haar gastheer. Zij stonden dicht bij de verschansing en keken naar de drukte en het gewoel aan den kant.

„Gij zult mij spoedig schrijven, Irene,” vroeg de heer Peters, „zoo gauw gij daartoe gelegenheid hebt? En ook bij uw aankomst in New-York? Ik zal niet gerust zijn, eer ik weet, dat gij goed en wel bij uw familie aangekomen zijt. En ziehier een boek, waarmede gij u den tijd kunt korten. Houd mij in vriendelijke herinnering, mijn kind.”

„Dat zal ik zeker,” antwoordde Irene, met tranen in de oogen, nu de scheiding zoo dicht op handen was. „Ik dank u, dat gij zoo goed voor mij geweest zijt. En als gij weder op Zonnehoeve komt, doe dan mijn groeten nog eens aan de huisgenooten?”

De passagiers waren nu nagenoeg allen aan boord; ook vele familieleden, die tot het laatste oogenblik wenschten te blijven. Met het doel om aan Irene eenige afleiding te bezorgen, stelde de heer Peters haar voor, de boot eens te gaan bezichtigen. Dus daalden zij de trap af naar beneden, waar zij eerst de hutten in oogenschouw namen en vervolgens de afdeling, voor landverhuizers bestemd: lange rijen bedden naast en boven elkander. Irene werd er akelig van. Zij verbeeldde zich, dat zij allemaal pijnbanken zag. En inderdaad, hoeveel gepijnigde harten en gefolterde hoofden zouden daar nacht op nacht gemarteld worden bij het slapeloos zich om en om wentelen op het harde leger; hoevelen zouden daar rusteloos vergetelheid zoeken in de armen des slaaps, zonder dat deze vriendelijke vertrooster de zoo begeerde rust kwam schenken. Slechts

enkelen zouden dit voorrecht genieten, ook zelfs in hun droomen bevrijd van den dubbelen last, dien armoede en een onzekere toekomst hun oplegden.

Van het slaapverblijf kwamen zij in de eetzaal van de landverhuizers. De grond was er juist geschrobd. Tafels en banken vertoonden nog die onbehaaglijke, klamme vochtigheid, waardoor men er tegen opzag zich daar neder te zetten. Het was een kale omgeving, een natte atmosfeer. Toch vond men er één bewijs van huiselijkheid, één teeken van gevoel. Er stond een piano tegen den wand. En juist op het oogenblik, toen de heer Peters en Irene binnentraden, kwam een knaap achter hen aan, die een bloempot droeg, waarin een roode kunstbloem prijkte. Zwijgend plaatste hij dien op het midden der piano en ging weer heen. De heer Peters keek rondom zich. Behalve de landverhuizers, waarvan hij eenigen bij de trappen had gezien, ontdekte hij hier ook verscheidene derde-klassepassagiers, voor wie deze gezelschapszaal mede was bestemd. Van de laatsten zaten eenigen op banken aan de lange tafels. Een jong man met bleek, ongezonder uiter-

lijk stond op en plaatste zich op de kruk voor het instrument. Hij sloeg dit open en begon toen een vroolijke melodie te spelen. O bittere ironie! Alles in deze omgeving was daarmede in strijd. Aan het einde der lange bank bv., dicht bij het ronde venster, zat een andere jonge man, het hoofd steunende in de hand, met glanslooze oogen dof voor zich heen starende. 't Was hem aan te zien, dat alle hoop hem had verlaten. Lijdelijk gaf hij zich over aan de omstandigheden. — Verderop onder een ander venster zat een vrouw op een bank tegen den wand. De havelooze plunje, die haar magere, hoekige gestalte omhulde, kon nauwelijks den naam van kleeding dragen. Gewoon aan ellende, armoede en gebrek, mocht zij nu de hoop voeden, dat het haar veertien dagen lang althans niet aan voedsel en deksel ontbreken zou. Wie weet, of het haar nu eindelijk in het vreemde land niet zou gelukken een ordentelijk bestaan te vinden. In Amerika, zeide men, werd veel geld verdiend. Zij wilde er zich als dienstbode verhuren. Een bloedverwante, in New-York woonachtig, had het haar aangeraden. Zij kende wel geen Engelsch,

maar er waren ook Hollanders in Amerika, had haar nicht geschreven. En dus naar Amerika!

Tegenover haar, aan dezelfde tafel, zat een man met een kind op de knie. 't Was hem tegengelopen in Holland. Zijn zaken gingen al maar achteruit. Eindelijk was hij failliet verklaard en werd alles wat hij bezat verkocht. Eer, vertrouwen, toekomst: alles was vernietigd. Dus naar Amerika, het aardsche land der belofte! Wie weet? Misschien kon hij daar een geheel nieuw leven aanvangen. Nu eens lachte de hoop hem tegen, dan weder ontzong hem de moed. Doch van Holland had hij niets meer te verwachten, redeneerde hij. En daarom, vooruit maar, naar Amerika! Nu waren ze op de boot: man, vrouw en zeven kinderen, luisterende naar het pianospel, met voorgevonden vroolijkheid, doch met beklemde harten.

En zoo waren ze bijna allen, die landverhuizers.

HOOFDSTUK XI.

Het groote vaarwel.

De bel luidde.

„Van boord!” riep een forsche mannenstem.

Er volgde een verward gedruisch, een rumoer van doffe klanken, snikken, in tranen gesmoorde stemmen; gelukwenschen en zegenbeden, en daartusschendoor het gezang der matrozen en het gepraat der stuurlieden en andere manschappen, die elkander iets toeriepen. Hier klemde een moeder haar eenigen zoon aan het hart, die haar verliet om de wijde wereld in te gaan. Daar was het een zuster, die den geliefden broeder uitgeleide deed, hopen op zijn behouden wederkomst. Ginds waren het bloedverwanten, die een gansche familie uitgeleide deden met het vurig verlangen, dat in de nieuwe wereld het lot haar gunstig mocht zijn. Allen verkeerden evenzeer onder den indruk der scheiding. Ook de heer Peters. Lang hield hij Irene's hand in de zijne. Toen boog hij zich over haar heen

en kuste haar op het voorhoofd en de be-
traande oogen. „'t Ga u wel, Irene,” zei hij
hartelijk. „God geve u een voorspoedige reis
en brenge u veilig bij uw familie. En ook doe
Hij u eens wederkeeren tot het tehuis uwer
kindsheid, de plaats uwer bestemming.” Irene
drukte het schreiende gelaat tegen zijn schouder
en betuigde, door snikken onderbroken, hem
haar dank. Zoo scheidden zij.

Weldra werd nu het anker gelicht. De
muzikanten plaatsten zich op het bovendek,
de boot begon te bewegen, de vlag werd
gestreken, tot driemaal toe, als saluut aan
de stad. Al de passagiers stonden geschaard
bij de verschansing. Een arme vrouw met een
rooden doek om het hoofd stond wat ter zijde.
Zij hief haar kind omhoog als laatsten groet
aan haar ouden vader, die met de hand boven
de oogen haar nastaarde. Irene stond naast
den predikant, dien wij reeds in gesprek zagen
met den matroos en die met de zijnen zich op weg
bevond naar een nieuwe standplaats, die hem
in Amerika was toegezegd. Het bleeke, slanke
meisje had zijn belangstelling gewekt, zoodra
hij haar zag. Straks, als de boot in het

ruime sop was, wilde hij haar aanspreken.

Langzaam gleed de boot naar het westen, waar men haar, in het licht der ondergaande zon, nog ver kon onderscheiden. Eindelijk nam zij een wending en verdween uit het gezicht, in de harten der toeschouwers een groote leegte latende.

Irene had zich neergelaten op een bank aan het uiteinde der boot. Zij wenschte alleen te zijn en aanschouwde nu haar eersten zons-
ondergang op zee, zonder zich evenwel reken-
schap te geven van hetgeen zij daar zag. Zij was bedroefd, maar gevoelde zich toch ook zeer stil en rustig, als in vrede met haar lot en met de menschen. Zelfs aan Marianne dacht zij zonder bitterheid.

Er werd een hand op haar schouder gelegd. Twee vriendelijke oogen blikten in de hare. „Wel, mijn kind,” zeide een vreemde stem, „wat zit gij hier alleen? Is er niemand, die bij u behoort en die u beschermen kan? En waar gaat de reis naar toe, als wij daar ginds aan land komen?”

„Ik ga naar mijn grootmoeder te New-York,” antwoordde Irene. „Zij woont bij mijn tante in.

Grootvader is in Holland gestorven en nu ben ik op weg naar mijn familie in Amerika. Niemand vergezelt mij op de reis."

"En uw ouders? Ik zie dat gij in den rouw zijt. Dat is toch niet om hen, is het wel?"

"Moeder is al lang dood," zei Irene. "En vader trok naar verre landen, heel naar Afrika, en is daar gestorven."

"Dus zijt gij nu geheel aan uzelf overgelaten? Laat mij dan naast u mogen gaan zitten om een oogenblikje samen te praten. Mijn vrouw brengt de kinderen naar bed; ze zijn moe van de ongewone drukte om hen heen. Ik heb dus den tijd voor een gesprek. Wellicht wilt gij later kennis maken met mijn gezin. Mijn dochttertjes zijn wel jonger dan gij, naar ik vermoed; doch zij zullen u in uw eenzaamheid een heilzame afleiding kunnen geven. — Hebt gij verdriet, Irene?"

"Heel veel verdriet," antwoordde zij; "ik gevoel mij zoo alleen."

De dominee knikte meewarig. "Ja, mijn kind, dat is te begrijpen. Maar gij kent toch, hoop ik, Hem wel, die zich bij zijn omwandeling op aarde het lot van alle eenzamen en treuren-

den aantrok? Gij weet immers, Wien ik bedoel?"

„Den Heere Jezus Christus,” sprak Irene zacht.

„Wij zijn op weg naar een vreemd land,” vervolgde de dominee. „Een onbekende toekomst ligt voor ons. Maar het is zulk een troost, dat Hij overal en altijd bij ons is. Te land en ter zee, in het vaderland en in den vreemde, nergens zijn wij van Hem gescheiden. „Ziet, Ik ben met u,” heeft Hij gesproken. En onze Hemelsche Vader zegt in Zijn Woord: „Ik zal u niet begeven, nog verlaten.” Met Hem is het nergens ledig of stil, waar wij ons ook bevinden: in het gewoel der wereld, of de diepste eenzaamheid; zelfs niet in de vallei der schaduwen des doods.”

De predikantsvrouw verscheen nu ook op het dek. De dominee stelde Irene aan haar voor. Samen besloten zij, zich het lot der weeze gedurende de samenreize aan te trekken.

HOOFDSTUK XII.

Het uitgestrooide zaad.

De volgende dag was een Zondag. Ook op de „Koningin Wilhelmina” heerschte een zekere sabbatsstemming. De matrozen hadden hun vrije uren en verrichtten niet meer werk dan volstrekt noodzakelijk was. Met de handen in den zak stond de kapitein op het bovendek en tuurde in zee. Hij was een man van middelbaren leeftijd met een prettig, goedhartig gelaat. Doch hoewel geen spotter, was hij toch een ongeloovige. Daar naderde hem de predikant. De kapitein nam eerbiedig de uniformpet voor hem af. „Wel, dominee, ik vermoed, dat ik u een dienst zal kunnen bewijzen. Wat is uw verlangen?”

„Kapitein,” antwoordde de predikant, „gij zult het mij niet kwalijk nemen, dat ik u er aan kom herinneren, dat het vandaag Zondag is? Ik wilde uw toestemming verzoeken om in het morgenuur een godsdienstoefening te leiden. Doch niet alleen voor de passagiers, maar ook

voor de bemanning. Ik hoop, dat ge mijn verzoek inwilligt. Het is niet slechts mijn ambt, maar mijn hart dringt mij en mijn Koning gebiedt mij."

„Het zij u vergund, dominee," zei de kapitein beleefd, doch eenigszins verlegen; want hij wist niet, hoe zijn gasten, de passagiers, het zouden opnemen en wat zijn jongens, de matrozen, er wel van zouden zeggen. Evenwel, hij was een welwillend man en wilde den dominee ook wel een dienst bewijzen. Tevens begreep hij zeer goed, ofschoon hij de gevoelens van den predikant niet deelde, dat deze handelde op hooger gezag en dat hij dit gezag eerbiedigen moest. Dus liet hij hem zijn gang gaan.

Spoedig was, op bevel van den kapitein, het tusschendek herschapen in een kerk. Bijna al de passagiers namen aan de godsdienst-oefening deel en van de matrozen allen, die geen bepaalde bezigheid hadden. Ook Dirk, de matroos, was aanwezig. Tegen wil en dank had hij zich laten overhalen om ook een snuifje van de preek te nemen. Hij was anders wel bevreesd, dat hem onder de macht van het Woord alle lust in zijn glaasje zou vergaan.

Irene, op wie de vriendelijke woorden van

den vorigen avond hun uitwerking niet hadden gemist, zat naast de dochttertjes van den predikant. Deze had tot tekst gekozen Matth. 16 vers 26: „Want wat baat het een mensch, zoo hij de geheele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel?”

„Vrienden,” zoo begon hij, „wij allen zijn op reis, op reis naar hetzelfde land. Wij hebben allen eenzelfde doel op het oog, koesteren dezelfde hoopvolle verwachting, gaan dezelfde onzekere toekomst tegemoet. Zooals wij hier te zamen zijn, dobberen wij op dezelfde groote wateren en wij weten niet, of wij gindsche kust ooit zullen bereiken. Wij hopen het. Maar niemand onzer heeft, als eenmaal een Paulus, de stellige zekerheid ontvangen, dat hij aan land zal komen. Eenzelfde bodem draagt ons. Eenzelfde leidsman wijst ons den weg. En kwam er een lek in het schip, wij zouden bereid zijn om alles over boord te werpen, wat maar geacht kon worden ons behoud te belemmeren.

Niets zouden wij te groot of te kostbaar achten, als maar ons *leven* werd gered, als wij maar in behouden haven mochten landen. Wat zou het ons ook baten, indien wij op deze boot al het kostbaarste ter wereld

bezaten, en ons schip zonk weg in de diepte?

Welnu, mijn vrienden, bij al wat ik zeide, dacht ik niet aan onze zeereis naar Amerika alleen. Wij allen, zooals wij hier bijeen zijn, bevinden ons ook nog op een andere reis, naar een ander land, hetwelk de toekomst thans nog voor ons oog verbergt. Wij dobberen op de groote levenszee. Wij reizen naar de kust der Eeuwigheid. Ook op die reis hebben wij een Leidsman noodig, die ons den weg wijst; een loods — een Hemelloods — die ons, tusschen klippen en ondiepten door, in veilige haven brengt. Wij zijn bereid, alles over boord te werpen, om toch maar aan land te komen. Achten wij ook alles schade en van geen waarde, dat ons, met den Hemel in het vooruitzicht, in grondelooze diepten zou doen verzinken? — Wij hebben alles veil voor ons aardsche leven. Wat zijn wij bereid af te staan ten einde het Eeuwige Leven te winnen? Achten wij alles schade, indien wij maar Christus mogen bezitten? Hebben wij aan Zijn handen het roer van ons leven toevertrouwd? Kennen wij Hem als onzen Borg, als den Middelaar, die voor ons den weg tot den Vader heeft gebaad? Christus zegt: Ik ben de Weg, en

de Waarheid, en het Leven. Lieve vrienden! strijdt den goeden strijd des geloofs! Grijpt naar het Eeuwige Leven! Zoekt u met God te verzoenen door Jezus Christus, Zijn Zoon, die den vloek der zonde droeg aan het kruis op Golgotha. Hij heeft dien vloek gedragen ook voor u. Hij roept zondaren. Hij roept ook u. Hij breidt zijn handen uit en Hij zegt: Die tot Mij komt, zal ik geenszins uitwerpen. Komt herwaarts tot Mij, die vermoeid en belast zijt; Ik zal u ruste geven. Bidt dan, dat Hij u de oogen moge openen, en zijn Heiligen Geest moge schenken en ons allen te zamen behouden doe aankomen aan de zalige kust der hemelsche heerlijkheid.”

Hier zweeg de predikant en boog het hoofd tot gebed. Op menig gelaat stond ernst en nadenken te lezen. In menig oog parelde een traan. Het zaad was uitgestrooid. Of niet veel er van bij den weg of tusschen de doornen was gevallen? Wie zal het zeggen. „Die nu in de goede aarde bezaaid is, deze is degene, die het woord hoort en verstaat, die ook vrucht draagt en voortbrengt, de een honderd-, de ander zestig-, en de ander dertigvoud.”

HOOFDSTUK XIII.

De macht van het Woord

Dirk ging naar beneden, onder den indruk van hetgeen hij had gehoord. „De duivel zal mij niet meer zóó te pakken krijgen, dat ik me weer bedrink,” zei hij bij zichzelf. „Het zou verkeerd met mij afloopen; dat zie ik duidelijk in. Niet gaarne zou ik om een borrel meer of minder schipbreuk willen lijden. Ik moet mijn leven beteren en rechte koers houden; maar het zal zwaar werk zijn. Mijn inwendige mensch zal mij nog wel eens parten willen spelen. Dat een mensch ook niet meer macht over zichzelf heeft. 't Is treurig!”

Doch hoe tegenstrijdig zijn gevoelens ook waren, er was in Dirks hart een zaadje gevallen, dat niet meer verstikt kon worden. Er kwam strijd in het tot nog toe zoo zorgeloos gemoed van den matroos.

„Een ernstig woord,” zeide een oude dame, die onrustig was geworden bij de schildering van het onzekere bezit aller aardsche goederen. Haar levensdag begon reeds te neigen en nog

nimmer had zij zóó de beteekenis gevoeld van het woord van den Heiland: „want wat baat het een mensch, zoo hij de geheele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel.” Zij was op weg om schatten in bezit te nemen, die haar in Amerika ten deel waren gevallen. Als nu haar sterfuur sloeg, zouden die schatten haar weer ontzinken en . . . wie zou haar ziel loskopen in het Godsgericht? Konden geld en goed dat doen? Voor de eerste maal beefde zij voor de groote armoede en de ledigheid haars levens en zij werd beangst.

Maar ook tot de armen, de uitgehongerden en de moedelloozen had het woord gesproken en het had een straal van hoop doen schijnen in de duisternis van hun bestaan. De prediker had gesproken van een heerlijk land, aan ver verwijderde kust, maar dat toch te bereiken was, langs een geheel eenigen weg. Het woord „hemel”, voor hen geen onbekende klank, viel in die moe gestreden, moe geleden, moe getobde harten als koud water op een vermoeide ziel. In het doffe oog van den jongen man tintelde een sprank van nieuwe hoop en nieuwen moed. Wanneer het bezit van aardsche goederen hem in zijn stervensure toch dood-

arm zou laten, wat kwam er dat bezit dan eigenlijk ook op aan? Al was de weg doornig, wat hinderde dat, als maar aan het einde zijn ziel werd gered. Zijn ziel! Dat was immers 's menschen kostbaarste bezit? En nu namen zijn gedachten een anderen loop. Van het aardsche verhieven zij zich tot het hemelsche, van den tijd richtten zij zich op de eeuwigheid. En de vraag: Wat moet ik doen om zalig te worden? rees als een bede uit zijn bange ziel omhoog.

„Heeft er iemand ook een bijbel?” vroeg een stem vlak in zijn nabijheid. „Ik wil dien tekst eens opzoeken.”

De jonge man hief het hoofd op en zag de spreekster aan, — een magere, in lompen gehulde vrouw, met een ongewonen glans in de holle oogen, een glimlach op het ingevallen gelaat. Daar niemand antwoordde, vervolgde zij: „Vroeger had ik zulk een schat in mijn bezit, maar bij een brand raakte ik alles, ook mijn bijbel, kwijt. Ik ken echter vele woorden uit dat Boek en het zijn alle goede woorden, die ik reeds als kind daaruit heb geleerd. Den tekst, waar de dominee over sprak, heb ik op de zondagsschool geleerd. Ik had hem ver-

geten, maar nu leeft hij weer voor mij en ik wilde hem nog eens zwart op wit zien staan, want hij heeft mij met mijn armoede verzoend. Als maar mijn einde goed mag zijn!”

„Armoede is geen waarborg voor een beter leven hiernamaals,” liet nu de brommerige, doch ernstige stem van een ouden man zich hooren. „Er zullen evengoed arme als rijke menschen verloren gaan, vrienden. 't Zal er alleen maar op aankomen, of wij daarginds bij aankomst de quitantie kunnen toonen, dat onze schuld is betaald. God zelf, en niemand anders, moet echter, eer het zóóver komt, onder het zondenregister in ons hart zijn „voldaan” hebben geteekend. En als Hij dat doet, dan is het met scharlakenrood schrift, met het bloed van Zijn Zoon. Ja, mijn vrienden! dat alleen maakt de voldoening geldig. Ik ben een oud zondaar. En ik was een groot zondaar. Mijn zondenregister was niet te overzien, in de lengte, noch in de breedte. En toen ik nergens uitkomst zag, besloot ik, maar een eind aan mijn leven te maken. Schijnbaar bij toeval liep ik een kerk binnen. *Nu* weet ik, dat het Gods besturende hand was, die mij toen aldus heeft geleid. En wat hoorde ik mij daar toe-

roepen met een stem, die rechtstreeks uit den Hemel kwam? „Al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol.” Want „het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonde.” Van dien dag af zocht ik de kracht van dat Bloed. En ziet, God schreef met Zijn vinger onder mijn scharlakenroode zonden in even scharlakenrood schrift: „Voldaan!” Dát, dát alleen maakte mijn zonden witter dan sneeuw. De menschen hebben in den tegenwoordigen tijd veel op met levensverzekeringen. Maar velen denken er niet aan, hun ziel te verzekeren voor de Eeuwigheid. En het zal er toch maar op aankomen, of onze naam in het groote register der zielen, hetwelk daarboven wordt bewaard, staat bijgeschreven.”

De jonge man trad op den ouden toe. „Ik wilde, dat ik in uw schoenen stond; dat ik ook kon spreken, zooals gij,” sprak hij.

Er welde een traan op in het oog van den stoeren oude. „Neen!” zeide hij, „dank God, dat ge zijt, wie ge zijt. Gij zijt jong en hebt misschien een lang leven voor u, waarin ge voor Gods koninkrijk kunt leven en werken;

ik heb het leven achter mij. Hoe gaarne zou ik nog eens terug willen om mijn jonge jaren en krachten, die ik in den dienst der zonde heb besteed, aan God te wijden. Maar daarvoor is het te laat. Doch wanneer God mij wil gebruiken om één ziel voor Hem te winnen, dan ben ik bereid om mijn leven daarvoor prijs te geven. Jonge vriend, denk er aan, dat de eerstelingen des Heeren zijn. Denk aan uwen Schepper in de dagen uwer jongelingschap. En wees niet moedeloos, wanneer het u in dit tijdelijke leven niet zóó voor den wind gaat, als gij wel wenschtet. Het lijden van dezen tegenwoordigen tijd is niet te waardeeren tegen de heerlijkheid, die ons zal geopenbaard worden. Wat baat het u, zoo gij de geheele wereld gewint, en lijdt schade uwer ziel?"

De moedeloze uitdrukking op het gelaat van den jongeling begon plaats te maken voor een glimlach van vertrouwen en hoop. Bezieling en moed en wilskracht keerden weder. In het geloof klemde hij zich vast aan God en aan Gods beloften, die in Jezus Christus ja en amen zijn.

HOOFDSTUK XIV.

De wolken scheiden zich vaneen.

De oude man had zijn bijbel voor den dag gehaald en zijn jonge vriend las hardop daaruit voor, terwijl de frissche zeewind hun en degenen, die om hen heen zaten, de slapen verkoelde. De ondergaande zon deed hen denken aan dat Land, waar de zon nimmer daalt. Ernstig en welluidend klonk de stem des jongen mans, zacht overstemmend het zangerig golfgeklots. Het waren woorden uit de Openbaring van Johannes, die hij las: „En aldaar zal geen nacht zijn, en zij zullen geen kaars, noch licht der zon van noode hebben; want de Heere God verlicht hen. — En het Lam is haar kaars. — Want het Lam, dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der waten; en God zal alle tranen van hunne oogen afwisschen.”

De hongerige aangezichten begonnen van vreugde te glansen, een troostende vrede daalde neder in de hongerende harten, bij het voor-

uitzicht van een leven vol verzadiging en rust. Meer en meer daalde het zonlicht neder voor het lichamelijk oog, — meer en meer verrees de Zonne der Gerechtigheid in glans en heerlijkheid voor het oog der geesten. — Niet voor allen nog volkomen. Voor sommigen boorde slechts een flauwe lichtstraal zich door het wolkenfloers heen. Toch was ook dit een profetie van naderenden dag. De wolken, die zoo lang zwaar en zwart hadden neergehangen, begonnen zich vaneen te scheiden. De morgen streed met de heerschende duisternis van den nacht. — Niet bij ieder zou de zon tot middaghoogte klimmen. Maar in de ziel des jongen mans ging zij op in volle kracht en heerlijkheid. Onder haar koesterende stralen vond het kranke hart genezing en rust. Toen hij zich dien avond uitstreckte op zijn harde matras, sliep hij in met een glimlach op de lippen en de hoop in het hart.

De zon was ondergegaan. De maan goot nu haar zilveren schijnsel over de wijde water-vlakte uit, terwijl de hemel, met sterren bezaaid, zich uitbreidde als een doek, fonkelende van edelstenen. 't Was stil aan boord. Passagiers en bemanning hadden zich ter ruste gelegd.

Alleen zij, die de wacht hadden, waakten. Geen geluid deed zich hooren dan het gekabbel der golven en het gestamp der machines. Op het tusschendek, dicht bij het roer, zaten twee mannen, de een reeds bejaard, de ander nog jong. In een koperen keteltje op een ijzeren pot met vuur pruttelde de koffie. Af en toe warmden zij hun handen daarbij.

„Ik wil maar zeggen, Hein,” zei de jongste, „die dominee had het bij het rechte eind. Maar het zal toch taai zijn, als ik terug kom, om dan geen enkelen borrel meer te drinken op mijn ouden vriend, die mij wacht. Toch wil ik er mee beginnen om te probeeren, of ik mijzelf niet in toom kan houden. 't Zou machtig mooi zijn, als het lukte, en heilzaam voor mijn beurs. En, Hein,” ging hij ernstiger voort, „oude maat, ik wilde, dat gij en ik er zéker van waren, dat wij eenmaal in behouden haven zullen landen. De gedachte, dat de ziel geen schipbreuk meer kan lijden, moet wel heerlijk zijn.”

De oude matroos antwoordde niet. Hij tuurde in de verte, waar de zee en het hemelgewelf elkander schenen te ontmoeten. Blijkbaar had hij geen lust om te spreken. Wat er daar in

dit middernachtelijk uur in de ziel van den ouden man omging? Zijn gedachten voerden hem vèr weg, naar het tooneel zijner kindsheid. Hij zag een hutje op een uitgestrekte heide en een oud moedertje daarin. Hij was toen nog een knaap, gehard door weer en wind, blootshoofds en blootsvoets dravende over de heide. Hij zag een grooten Staten-Bijbel met koperen klampen, het eenige pronkstuk in dit huis, op tafel liggen, met een brillenhuis er naast. En over de gele bladen, aan de hoeken bruin, afgesleten en omgekruld door veelvuldig gebruik, boog zich een gerimpeld gelaat met een bril voor de verduisterde oogen. „Kom hier, mijn jongen, en hoor wat Gods Woord zegt,” hoorde hij een bevende stem met liefdevollen drang.

Daarna verandert het tooneel. Hein is niet langer een kind, maar een jongeling, frisch en sterk, met ijzeren armen en gebruind gelaat. Hij knielt neder bij een bedstede. Daar achter de geruite gordijnen rust op het blauw gestreepte kussen het welbekende gelaat. Thans is zijn moeder stervende. Haar rimpelige hand zoekt zijn gelaat en legt zich eindelijk weifelend en onzeker op zijn hoofd. „Houd God voor

oogen, mijn jongen, en bewandel den rechten weg. Lees het bijbelwoord en verzuim het bidden niet. Strek nooit uw hand uit naar eens anders goed en vergeet de lessen uwer moeder niet. Zij gaat nu heen, mijn jongen. Doch het is slechts een wolk, die voor een tijd mijn aangezicht voor u verbergt; eens scheurt die wolk. Dan zien wij elkander weder.”

Weer verandert het tooneel. Hein is thans een man. De omgang met ruwe makkers heeft zijn geweten gesmoord, moeders stem verstomd, haar beeld verdonkerd, haar vermaningen doen vergeten. Er hangt een wolk over zijn leven. En het wordt er niet beter op. Hein dwaalt steeds verder van het rechte pad. Eén voorval echter — Hein weet het nog zeer goed — schuift als met onzichtbare hand die wolk een oogenblik ter zijde. Daarna werd het weder donkere nacht. Maar nu, op dezen Zondagmorgen, is het hem te moede geweest, alsof de wolk voorgoed zich heeft vaneen gescheiden. Moeders gelaat ziet hij duidelijk en klaar. En hij hoort haar stem: „want wat baat het een mensch, zoo hij de geheele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziele?” Dat woord van den Heiland, hoe menigmaal heeft zij in zijn jonge

jaren het hem niet voorgehouden. Maar nooit heeft hij het verstaan zoo goed als nu. In geen jaren had hij gedacht aan God of Zijn woord. En nu denkt God aan hem!

HOOFDSTUK XV.

Als alle lichten uitgaan.

De „Koningin Wilhelmina” had de eerste acht dagen een voorspoedige reis. De zee was effen en kalm. De passagiers maakten kennis met elkander en knoopten vriendschap aan. Het bootsvolk was opgewekt en vroolijk. Er heerschte een prettige stemming. De kapitein was voortdurend in een goede luim en trachtte het zijn gasten zoo aangenaam mogelijk te maken. Er was muziek en spel, er was overvloed van lectuur, en te Boulogne had de post nog couranten en brieven gebracht. Alles duidde er op, dat men tot aan het einde wel een goede reis zou hebben. Binnen een paar dagen hoopte men de plaats van bestemming te bereiken.

Wierling

Irene was opgeruimder geworden. Zij gevoelde zich zoo eenzaam niet meer onder de vriendelijke bescherming van den predikant en diens vrouw. En nu nog enkele dagen — en zij hoopte haar familie te zien. Zij las veel in het bijbeltje, haar door mevrouw Mertens gegeven. Haar ziel keerde zich naar het groote Licht, gelijk de bloem zich keert naar de zon. Zij gevoelde behoefte aan Gods nabijheid, zij klemde zich aan Zijn beloften vast.

't Was weder avond en nacht geworden. Hein en Dirk hadden weer de wacht en zaten, evenals den vorigen keer, bij het glimmende vuurtje, waarop de koffie stond te pruttelen. Geen van beiden sprak. 't Was een buitengewoon donkere nacht. Maan en sterren hielden zich achter dichte wolken schuil. Opeens ontwaarden de twee mannen een donkere gedaante op het dek. Aan houding en gestalte meenden zij den predikant te herkennen. Hij stond met den rug naar hen toe en staarde onbeweeglijk voor zich uit. Toen keerde hij zich om en stak een zaklantaren aan, waarmee hij zich nederzette aan den rand van de boot. De mannen van de wacht sloegen hem aandachtig gade. „Ik geloof, dat hij bezig is een

preek te schrijven," zei Dirk. „Hij heeft geen erg in ons. Dat is duidelijk.”

De dominee bleef aan het schrijven, totdat de kaars in zijn lantaren was opgebrand. Toen klepte hij met een zucht zijn vouwstoel toe en zeide in zichzelf: „Juist heden is mijn geest zoo helder; hoe jammer, dat ik de gedachten, die mij toevloeien, nu niet verder op schrift kan stellen. Ik moest mij maar ter ruste begeven.”

Daar ontwaarde hij de beide mannen bij het nachtvuur. Blijkbaar was hij zóó met hogere dingen vervuld geweest, dat hij hen niet eerder had opgemerkt. Maar nu wijzigde hij zijn plan en voegde zich bij de wakers.

„Wel, vrienden,” sprak hij hen toe, „ik ben blijde, dat ik u opmerk. Mijn licht is uitgegaan, zoodat ik niet meer werken kan. Misschien vergunt ge mij, een oogenblik van het uwe te genieten en mij bij u neder te zetten.”

De beide matrozen stemden gaarne toe, en hun bezoeker nam plaats in hun midden. Maar of het kwam door zijn nieuwe gezelschap, of door iets anders, de gang zijner gedachten was nu eenmaal verstoord; hij kon er niet weder op terugkomen. „Dat komt er van, wanneer

het licht uitgaat," zei hij met een glimlach, terwijl hij zijn schrijfgereedschap wegborg. „Ik geef het op voor dezen keer en wil u dus maar een beetje gezelschap houden. Uw licht brandt helder in de duisternis; het is mij aangenaam u te kunnen aanzien, terwijl wij samen spreken. Het gebeurt in ons leven ook wel eens, als alle lichten uitgaan en het heel donker om ons wordt, dat er een ander licht gaat schijnen, al merken wij dit niet altijd dadelijk op. Was mijn licht niet uitgegaan, ik had het uwe niet bespeurd. Juist door de duisternis, waarin ik verkeerde, zag ik uw licht en hoe gij beiden mij aanzaagt. Zoo ook, hoe duisterder het is in ons leven, hoe helderder dat andere Licht ons toestraalt. En ook in dit Licht zien wij een aangezicht; een oog, dat vol goddelijke ontferming en mededoogen ons aanziet; en wij hooren een stem, die spreekt: „Ik ben het Licht der wereld. Wie Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen." Van dat Licht wordt in de Openbaring van Johannes gesproken als van een kaars. Wanneer van het nieuwe Jeruzalem wordt melding gemaakt, zegt Johannes: „En het Lam is de kaars." Hoe donkerder het om ons heen is, hoe klaarder dat

Licht. In sommige Roomsche kerken worden des avonds één voor één alle lichten uitgedaan, totdat geheel achterin één licht al helderder begint uit te komen. Dat is het lichtende kruis. En zóó kan, ja zóó moet het ook in ons leven gaan. Alles om ons heen moet stikdonkere nacht worden, willen wij oog krijgen voor de heerlijkheid van het licht, dat afstraalt van het kruis van Golgotha en van het Lam, dat de zonde der wereld wegneemt. Dan wordt het Lam onze kaars, waarbij wij onze ellende en Zijn heerlijkheid onderscheiden. Hoe donkerder ons leven, hoe dieper de nacht onzer ziel, hoe stralender dat Licht. Als alle lichten in ons leven uitgaan, weten wij zeer zeker, en zeer vast, dat dat éene Licht nooit zal, noch kan worden uitgedoofd.”

De dominee zweeg. Hij had geen preek op schrift gebracht. Toch had hij een woord geschreven in twee harten, dat niet zoo licht kon worden uitgewischt.

Toen Hein zich tegen den morgen ter ruste begaf, was hij er zekerder van dan ooit, dat ten minste in zijn leven alle lichten uit waren. Hij verkeerde in stikdonkeren nacht. Eénmaal, jaren geleden, had het Licht zijn pad besche-

nen; maar hij had het den rug toegekeerd. Hij had de duisternis liever gehad dan het Licht.

HOOFDSTUK XVI.

Aangekomen.

In een der buitenwijken van New-York zat een kleine kring rondom den huiselijken haard: een man en een vrouw van omstreeks dertig jaar, een oude grootmoeder met grijs haar en een knaapje van een jaar of vijf. Het laatste zat op den grond temidden van zijn speelgoed en vermaakte zich met de poes. De lamp was juist aangestoken en nu brak, volgens de grootmoeder, het prettigste uurtje aan van den geheelen dag. Haar dochter en schoonzoon hadden namelijk een drukke boerderij en konden over dag niet veel naar haar omzien. Maar des avonds behoorden zij haar toe. Dan sloeg het uurtje van gezelligheid en huiselijk geluk.

De kamer zag er keurig net, maar heel eenvoudig uit, zonder overtollige weelde van

smakelooze versieringen aan wanden en op schoorsteenmantel.

„Kom, moeder,” zei de man, terwijl hij den grooten armstoel in het hoekje bij den haard trok, „ga in uw eigen stoel zitten; dan ga ik u de courant voorlezen. Hier is uw breikous en uw bril.”

De oude vrouw deed, wat haar was verzocht. En terwijl zij daar zoo een oogenblik in het volle lamplicht stond, viel het haar schoonzoon op, hoe zij in den laatsten tijd aanmerkelijk was verouderd. De rimpels in haar voorhoofd waren scherper, heur hoofdhaar was witter, heur gelaat meer ingevallen dan tevoren. Hij begreep er de oorzaak van. De gedachte aan haar kleindochter, daar ginds in Holland, wier leven eenzaam en droevig was geworden, had de oude vrouw in de laatste weken zichtbaar doen verouderen. Wel wist zij, dat het meisje op reis was naar haar toe, maar in haar overdreven angst — het zwak harer jaren — haalde zij zich in slape-looze nachten allerlei schrikbeelden voor den geest: immers er kon een storm losbarsten, het schip kon vergaan en dan zou zij het geliefde kind nimmer aan haar hart kunnen

drukken. En hoe meer de dag naderde, waarop „de Koningin Wilhelmina” tegemoet werd gezien, hoe meer haar angst en rusteloosheid rezen. Zij beefde, toen haar schoonzoon de courant opnam; de aankomst der boot kon niet verre meer zijn, hoogstens een dag of twee. „Kijk eens gauw in de scheepstijdingen, Jan,” verzocht de oude vrouw; „kijk eens, of er ook iets omtrent de „Koningin Wilhelmina” wordt bericht.”

„Welneen, moeder,” zei de man opgewekt, terwijl hij vluchtig de courant doorliep, „we weten immers, dat de boot er niet vóór overmorgen zijn kan. Wees maar gerust. Ik zal wel zorgen, tijdig genoeg aan den steiger te zijn om Irene af te halen. U behoeft u heusch niet bezorgd te maken, dat het kind dan alleen zal staan.”

„Ja maar, zoo'n boot kan wel eens eerder binnen komen dan de couranten hebben vermeld,” sribbelde het oudje tegen: — haar onrust en zenuwachtigheid maakten haar wat korzelig en ongeduldig.

„Geen nood, moeder,” antwoordde haar schoonzoon, „de datum van aankomst is duidelijk aangegeven; de boot doet eerder langer dan korter over de reis.”

„Och! als ik het kind maar mag zien, voordat ik sterf!” snikte de oude vrouw.

„Kom, moedertje, praat toch niet van sterven,” troost haar de jonge vrouw. „Wij hopen u nog lang bij ons te hebben, met Irene in ons midden. Gij hebt er immers om gebeden, dat gij haar zien mocht; en heeft God nu uw gebed niet reeds aanvankelijk verhoord, dat Hij het meisje tot u brengt?”

„Ja, ja, kind; doch ik ben maar steeds bevreesd, dat er nog iets noodlottigs zal gebeuren. De spanning is te groot voor mij. Ik gevoel, dat mijn krachten aan het afnemen zijn. Als ik het kind van mijn zoon maar ééns, één enkelen keer slechts, aan mijn hart mag drukken!”

„En dat zult u, moeder,” riep haar dochter vroolijk uit. „Wees maar goedsmoeds en vertrouw dat God, die nog alles ten goede heeft geleid, ook verder wel zal zorgen.”

Dien nacht sliep de oude vrouw niet, maar bad.

Twee dagen later zag het er ongemeen feestelijk uit in dezelfde woonkamer. Er waren bloemen en vruchten, en een eigengebakken taart op de tafel. En hoewel de lamp brandde, stonden de ramen wijd open en lieten een

heerlijke, milde lucht naar binnen stroomen. Grootmoeder zat weer in den armstoel, doch thans met een glans van vergenoegen op het gerimpelde gelaat. Zij had haar Zondagsche japon aan. En dicht naast haar zat Irene, met een heerlijk gevoel van veiligheid en welbehagen in deze atmosfeer van liefde. Grootmoeder hield Irene's handen tusschen de hare op haar schoot gevouwen en staarde haar oude oogen half blind op het gelaat der kleindochter. Zij werd niet verzadigd van haar aan te zien. Nu zuchtte zij niet langer en dacht ook niet aan sterven. Zij wist alleen maar, dat God zéér goed voor haar was, want Hij had haar gebed letterlijk verhoord, zij had het kind haars zoons mogen drukken aan haar hart.

Er heerschte een blijde stemming in dit eenvoudige gezin. De heer des huizes was in zijn nopjes, nu het toevertrouwde kind behouden onder zijn dak was aangekomen. En zijn vrouw, Irene's eigen tante, was niet minder in haar schik. Zij had de kamer feestelijk getooid, het beste tafellaken gespreid en zelve de taart gebakken, onderwijl haar man naar de boot was om Irene af te halen. Grootmoeders hand had, toen zij de bloemvazen met water wilde

vullen, zóo gebeefd, dat zij genoodzaakt was geweest, ze neer te zetten, uit vrees van haar te zullen breken. Haar dochter was er aan te pas gekomen en grootje had zich vergenoegd met het schikken van de bloemen.

Kleine Jan was uitgelaten geweest van pret, alleen reeds bij het zien van de toebereidselen voor de ontvangst der nieuwe nicht. Eerst stond hij deze met zekeren schroom zwijgend gade te slaan. Doch spoedig geraakte hij op goeden voet met haar. Hij toonde haar zijn speelgoed en zette de poes ter kennismaking op haar schoot.

Maar de nieuw aangekomene was vermoeid van de reis. En ook van de krachten der grootmoeder mocht niet te veel worden geveergd. Daarom begaf men zich vroegtijdig ter ruste. Doch eerst hieven allen met dankbaarheid den psalmtoon aan:

Loof, loof den Heer, mijn ziel! met alle krachten;
Verhef zijn naam, zoo groot, zoo heilig t' achten.

Och of nu al, wat in mij is, Hem preez':
Loof, loof, mijn ziel! den Hoorder der gebeden;
Vergeet nooit éen van zijn weldadigheden:

Vergeet ze niet; 't is God, die z' u beweest!"

Voor de eerste maal sliep Irene nu onder

het beschermende dak, dat haar gedurende eenige jaren zou herbergen. Zij dankte God uit het diepst van haar hart, dat zij behouden bij haar familie aangekomen was.

HOOFDSTUK XVII.

Aan de oevers van zeer stille wateren.

't Was een groote verandering voor Irene. Haar levensstroom kabbelde langs groene zoomen en bebloemde oevers in stille bedding nu zoo rustig voort. Want bloemen van liefde, vrede, blijdschap en hoop geurden en lachten haar tegen. De huisgenooten beijverden zich om strijd om haar genoegen te verschaffen. De heer Peters ontving dan ook een opgewekten brief, geschreven onder den indruk van al het goede en aangename, dat zij genoot.

De eerste maanden van Irene's verblijf te New-York verliepen in ongestoord geluk. Vooral grootmoeder genoot van haar tegenwoordigheid, daar zij het geliefde kleinkind den geheelen dag om zich heen had. De oude

vrouw scheen als verjongd sinds de komst van het meisje. Haar ziel vloeide over van lof en dank aan God, die het zoo wèl had gemaakt. In de kleine huiselijke bezigheden, die zij gewoon was te verrichten, werd zij nu door Irene bijgestaan.

Op zekeren avond waren allen als naar gewoonte om de ronde tafel in de huiskamer gezeten. De klok liet juist acht slagen hooren, toen de schel aan de voordeur overging. De heer des huizes stond op om open te doen en een oogenblik later klonk een uitroep van verrassing en blijdschap tot de kamer door; het weinige licht, dat uit de gang naar buiten straalde, was voldoende geweest om den langen man in dien grooten mantel en met dien breedgeranden hoed op het hoofd, te doen herkennen. Hij volgde den heer des huizes naar de woonkamer, waar men hem aan zijn stap reeds had herkend en waar hij niet minder hartelijk verwelkomd werd. Kleine Jan vloog op den bezoeker af en klauterde als een eekhoortje tegen hem op, nog éer hij den tijd had, zich van mantel en hoed te ontdoen. Toen verdwenen de kleine handen van den knaap in de groote zakken om er even later triomfantelijk

een doos speelgoed en een zak lekkers, waarmee hij juichend door de kamer danste, uit op te diepen. Irene en de vreemdeling werden aan elkander voorgesteld. Hij was de broeder van haar oom, door zijn uniform kenbaar als scheepskapitein. Zoo dikwijls hij van een reis terugkwam, was hij gewoon, eenige dagen ten huize van zijn broeder door te brengen. Meestal kwam hij onverwacht en daarom hield men zijn logeervertrek maar steeds gereed.

Heel gemakkelijk vlijde hij zich in den grooten, rieten armstoel met den hoogen rug, den zetel van zijn gastheer, hem door dezen aangeboden. Toen stopte hij een pijp, nam den kleinen jongen op zijn knie en begon te vertellen van zijn laatste reis, onderwijl de huisvrouw een en ander op de tafel zette om de hongerige maag van den zeeman mede te vullen.

„Oom Bertus”, zooals kleine Jan hem noemde, bleek een groote aanwinst in den kring. Irene was spoedig met hem op een goeden voet. Hij stelde belang in haar en beijverde zich om haar aangenaam te onderhouden. Veertien dagen bleef hij bij haar oom en tante en maakte in dien tijd dikwijls heele wandelingen

met haar en met zijn neefje. Eens nam hij hen mede om de boot te bezichtigen, die gedokt werd, eer zij een nieuwe reis naar Indië mocht maken. Irene vond den broeder van haar oom een gezelligen huisgenoot en zag er tegen op, dat hij weer moest vertrekken. Toch zou die dag spoedig aanbreken en dan zou de stroom haars levens zijn gewonen gang hernemen, zachtkens voortkabbelend langs de groene zoomen van vrede en huiselijk geluk.

HOOFDSTUK XVIII.

Gods leidingen in dit leven.

't Was twee avonden vóór het vertrek van kapitein Werner, dat Irene een brief ontving van den heer Peters, uit Rotterdam. Allen waren in gezellig gesprek bij elkander gezeten, toen de postbode aanschelde. De lamp was nog niet aangestoken, de schemering vulde de hoeken der kamer, alleen het theelichtje wierp een flauw schijnsel op de naastbijzijnde voorwerpen. De kapitein zat voor het venster

een sigaar te rooken. Alleen de omtrek van zijn gelaat was zichtbaar; de uitdrukking daarvan kon men niet onderscheiden. De oude vrouw zat in haar armstoel, maar liet het breiwerk rusten in haar schoot; het was te donker om de steken te zien. Kleine Jan was op den grond in slaap gevallen met het hoofd op een voetskussen. Irene was dicht naast haar grootmoeder op een laag vouwstoeltje gezeten. Het was bij uitnemendheid het uur voor vertrouwelijke gesprekken en het opdiepen van oude herinneringen.

„Een brief van mijnheer Peters!” riep oom Jan uit. „Kijk maar naar het poststempel, Irene.” Het was echter te donker om dit te onderscheiden; maar oom Jan had het in de gang al gezien.

Irene was verblijd opgesprongen uit haar vouwstoeltje; tante stak een kleine lamp aan, die op den schoorsteenmantel stond, en nu kon Irene zien.

„Hé!” zei kapitein Werner, bij het venster vandaan komende en op de tafel toetredende; „mijnheer Peters, dat is een bekende naam. Ik ken een kapitein, die Peters heet en gezagvoerder is op de „Prins Willem”, welke op het oogenblik naar Batavia onderweg is. Kan

dat familie zijn van dien mijnheer Peters uit Rotterdam?"

„Dat zou best kunnen," beweerde oom Jan, terwijl een blos de wangen van Irene kleurde. Zij herinnerde zich het portret boven de schrijftafel te Rotterdam en het gezegde van haar beschermer: „Hij is voor mij dood!" Daarmee was volstrekt niet beweerd, dat die broeder werkelijk gestorven was. Kon het zijn, zou het werkelijk mogelijk zijn, dat de kapitein Peters, dien de heer Werner kende, dezelfde persoon was? Ongetwijfeld!

„O," riep zij uit, „ik geloof stellig, dat hij het is. Ik heb zijn portret gezien in Rotterdam. Het hangt boven de schrijftafel op de studeerkamer. Ja, hij is het vast en zeker. Kunt u mij ook zeggen, hoe die kapitein Peters, dien u kent, er uitziet?"

En nu gaf de heer Werner een korte beschrijving van den persoon, dien hij kende. Maar die beschrijving scheen niet in alles overeen te komen met bedoeld portret. Hij sprak van een somberen man met grijzend haar en terugstootend uiterlijk, waarop nimmer een lach te voorschijn kwam. „Men beweert, dat hem een groot verdriet getroffen heeft,

toen hij jong was, en dat dit hem gemaakt heeft tot hetgeen hij thans is," besloot de heer Werner. „Maar wat het is geweest, weet ik niet. Vroeger heb ik het wel eens trachten uit te vorschen, doch hij is een zonderling man van een zeer gesloten karakter."

„Als ge hem weer spreekt, moest ge hem toch eens vertellen, dat wij hier een nichtje in huis hebben, dat waarschijnlijk zijn broeder kent," opperde oom Jan.

„Mij dunkt, als die heer in Rotterdam zijn eigen broer is, zal het hem belang inboezemen, dit te vernemen. En zeg er maar bij, dat Irene ook nog familie van hem is," vulde grootmoeder aan. „Haar grootvader van moeders kant heette immers Peters?"

„Neen, neen, moeder," zei oom Jan, „zoo ver reikt de bloedverwantschap niet. Die heer Peters was slechts een achterneef van Irene's grootvader, dus is het al heel ver af."

„Nu," hield grootmoeder vol, „'t is dan toch familie van familie; dus moet het hem ter harte gaan, dat Irene, die zijn broeder kent, bij ons in huis is."

„Ik zal het hem in elk geval bij gelegenheid mededeelen," zei de kapitein.

Inmiddels had Irene den brief opengesneden en begon zij dien met aandacht te lezen. Alles wat de heer Peters haar schreef, boezemde haar belang in. Hij was na haar vertrek nog eens op Zonnehoeve geweest en had Irene's groeten overgebracht. Alfred sprak dikwijls over haar en hoopte Irene nog eens weder te zien. Toen Irene den brief ten einde had, begon grootmoeder over het testament te spreken, hetwelk boer Peters had nagelaten. Dat was zoo haar stokpaardje.

„Dus hebben ze toen toch nog naar een tweede testament gezocht, maar niets kunnen vinden?” vroeg zij. „Schrijft de heer Peters er nog over?”

„Nee, grootmoe, er staat niets daarover in den brief. Maar ik geloof toch wel, dat hij er nog aan denkt. Hij heeft er zooveel moeite voor gedaan, maar er is niets gevonden buiten het eene testament, hetwelk de notaris had.”

„'t Bevreemdt me toch, dat uw grootvader in al die jaren zijn testament niet veranderd heeft, nu gij bij hem waart,” zei de oude vrouw nadenkend. „Dat lag dunkt me voor de hand.”

En toen van dat onderwerp afstappende,

zeide zij: „Ge moest eens aan mijnheer Peters schrijven, dat kapitein Werner zijn broer kent. Dat zal hij aardig vinden.”

„Neen, neen,” zei de kapitein, die als bij ingeving ried, dat dit wellicht een pijnlijke snaar zou doen trillen, „wacht eerst eens af, dat ik kapitein Peters heb ontmoet. Dan hebben wij meer grond onder de voeten.”

En Irene, die zich maar al te goed de smartelijke uitdrukking op het gelaat van haar vriend herinnerde bij haar opmerking over het portret, besloot in stilte, van hun vermoeden geen melding te maken. zoolang zij geen volkomen zekerheid bezat.

„Hoe wonderlijk kunnen somtijds Gods leidingen zijn,” zei grootmoeder, den kapitein toeknikkende, terwijl zij haar handen in den schoot te zamen vouwde. „Dat gij nu juist den broeder van Irene’s beschermer moet kennen en deze op zoo’n manier weer wat van zijn bloedverwant zal hooren! Wonderbaar zijn Gods leidingen. Als wij maar een oog hebben om ze op te merken! Ik ben benieuwd naar den uitslag van uw onderzoek. Irene, wat zou dat merkwaardig zijn!”

HOOFDSTUK XIX.

Een bezoek aan Zonnehoeve.

Twee jaren zijn voorbijgegaan.

In het eerste jaar na Irene's vertrek naar Amerika had de heer Peters af en toe een bezoek op Zonnehoeve afgelegd om te zien, hoe de zaken daar stonden. Alles had er echter zijn geregeld verloop en daar overstelpende arbeid al zijn tijd in beslag nam, was hij er in het tweede jaar nog niet geweest. Van Irene had hij steeds goede berichten ontvangen en zoo waren de weken en de maanden, haast onopgemerkt, voorbijgesneld. Doch eindelijk, voor nog het jaar geheel ten einde was, besloot hij, weder een bezoek aan Zonnehoeve te brengen. Hij kon dan in zijn nieuwjaarsgroet aan Irene daarvan melding maken.

Zoo zien wij hem op zekeren morgen, als zijn bezigheden hem dit veroorloven, zich gereedmaken tot de reis. De winterzon werpt, als hij de dorpskerk voorbij komt, eenige schuinsche stralen op den toren; andere glijden langs de geschilderde boogvensters af. Het

dorp ligt stil en koud in zijn bevroren winter-tooi. Een dun sneeuwkleed dekt de zerken op de graven. Hier en daar hipt een verkleumde musch over de smalle paden. In gedachten verdiept, gaat de wandelaar langs de rijen huisjes, welker tuintjes een armelijk aanzien vertoonen. Na een half uur gaans bereikt hij het pad, dat naar Zonnehoeve voert. Eenzaam, als uit de hoogte nederblikkende, ligt de hoeve op een kleinen heuvel. De bezoeker denkt aan den dag, toen hij Irene voor het eerst heeft ontmoet. Het was, toen de oude boer begraven werd. Het meisje bezit thans een groote plaats in zijn hart en hij vraagt zichzelven af, hoe zij er nu wel zal uitzien. Hij vindt het zoo lang geleden, dat hij haar het laatst aanschouwde.

Boven op den heuvel gekomen, gaat hij het tuinpad over en begeeft zich naar de groote voordeur. Het kiezel kraakt onder zijn voeten. Hij dacht, dat op dit geluid de waakhond in zijn hok wel zou beginnen aan te slaan. Maar daarin heeft hij zich bedrogen. Alles blijft stil. Het heeft er veel van, of de hoeve geheel verlaten is. Hij haalt de schel over en wacht. Maar tevergeefs. Niemand daagt op. Nog eens gebeld, en nu harder dan straks! Maar ook

thans krijgt hij geen gehoor. Hij tuurt door de ramen naar binnen, maar niets is daar, dat zich beweegt. Wat nu te doen? Hij staat een oogenblik verslagen, en loopt dan het huis om, naar de achterdeur, die op de deel uitkomt en die hij gelukkig open vindt. Jaap, de schaap-herder, en een der knechts schudden het stroo op, dat zij juist hebben uitgedorscht, doch staken nu hun werk, om den bezoeker, dien zij dadelijk herkenden, een oogenblik te woord te staan.

„Zeg eens, vriend,” vraagt de heer Peters aan den eerstgenoemde, „waar zijn Marianne en de andere dienstmeisjes? Het geheele woonhuis schijnt wel gesloten te zijn. Kunt ge mij ook zeggen, hoe dat komt?”

„Jawel,” antwoordt de oude, zet zijn gavel tegen den wand en komt een stapje nader. „De huishoudster is weggegaan. Zij moet een zuster hebben, ergens op een klein dorp in Friesland en daar is zij heengegaan. Meer weet ik van haar niet af. Het volk is voorloopig ontslagen. Mijn kameraad en ik zorgen voor het vee en dorschen het koren. De melk brengen wij naar de fabriek. En de dienstmeisjes hebben een anderen dienst gezocht.”

„En wat is de oorzaak van al die veranderingen?” onderzoekt de heer Peters verbaasd.

„O, dat kan ik u ook wel zeggen. Ze beweren in het dorp, dat de huishoudster in den laatsten tijd van een boozen geest bezeten was. Zij had geen rust. Zelf vertelde zij, dat de overleden boer haar vervolgde in het eenzame huis, — zijn geest wel te verstaan. Zij durfde des avonds niet meer alleen te zijn en deed allerlei gekke dingen. Toen heeft de dokter haar aangeraden een poosje weg te gaan en wat afleiding te zoeken. Misschien was het haar wel wat te eenzaam geworden en maalde haar dat door het hoofd. Maar hoe dat ook zij, zij is weggegaan en nog niet teruggekeerd.”

„Dank u, vriend,” zegt de heer Peters en stopt den man een geldstuk in de hand. „Ik ben blij, dat ik er nu meer van weet.”

Bij zichzelf besluit hij den dokter te gaan opzoeken om van dezen nadere inlichtingen te bekomen aangaande den toestand van Marianne.

„Goeden avond, vriend!”

Jaap tikt aan zijn pet, neemt zijn gavel op en gaat weer aan zijn arbeid, terwijl de heer Peters naar het dorp terugkeert en zich daar naar het huis van den dokter begeeft.

HOOFDSTUK XX.

Een vingerwijzing Gods.

De „Prins Willem I” zette koers naar Amerika. Boven op het dek stond kapitein Peters, de gezagvoerder, en tuurde in zee. Hij had eenige uren geleden afscheid genomen van een oud kameraad, die herinneringen uit het verleden bij hem had wakker gemaakt. Kapitein Peters is op dit oogenblik verdrietig en ontstemd. Er ligt een norsche uitdrukking op zijn toch al somber gelaat, dat nu echter buitengewoon bleek is. Wat deed Werner ook gewag te maken van datgene, wat voor hem, Hugo Peters, immers toch niet meer bestond? Hij had toch dat verleden begraven en waande het dood, weggevaagd zelfs uit de wereld zijner gedachten. En daar kwam nu kapitein Werner, dien hij in zoo lang niet had ontmoet, met een verhaal aandragen, dat hem in het geheel niet meer aanging. Wat kon hem die broeder in Rotterdam schelen? Al jaren geleden had hij den band met dezen verbroken. Wat deed het er nu toe, of dat meisje, hetwelk Werner

in New-York ontmoet had, dien broeder al kende en . . . . Maar neen, verder wilde en kon hij niet doordenken. Vervelend, dat hij nu juist op weg was naar New-York. Nu zou hij op reis onwillekeurig er toch aan moeten denken.

De kapitein stapt eenige malen op het dek heen en weer, als om de gedachten te verbannen, die hem blijkbaar onaangenaam aandoen, ja zelfs kwellen. Maar daar hem dit niet schijnt te gelukken, begeeft hij zich eenige oogenblikken naar beneden om afleiding te zoeken. Het scheepsvolk ziet de onweerswolk wel op het gelaat van den gezagvoerder en vindt hem nog terugstootender dan anders. Hij is blijkbaar alles behalve in een goed humeur en spreekt met bijna niemand. En als de avond daalt en de kapitein zich naar zijn eigen hut begeeft, halen de matrozen ruimer adem. Zij vinden het bepaald een verlichting.

Kapitein Peters zet zich in zijn hut neder in eenzaam gepeins. Hij staart naar den grond, waarop het scherpe licht breede strepen afteekent. En in die strepen leest hij zeer duidelijk een schrift, dat hem ernstig verontrust. Hij zoekt zijn legerstede op, maar kan den slaap niet vatten. Uren blijft hij wakker liggen.

Het zachte licht der maan dringt door het ronde venster van de hut naar binnen. De golven kabbelen met murmelend geluid tegen de kiel van het schip. Wat ziet hij in dat licht en wat is de sprake van die golven? Vertellen zij hem soms van lang vervlogen dagen? Van waar kwam die hand, die plotseling in zijn leven heeft ingegrepen om hem te toonen iets, waarvoor hij steeds getracht heeft zijn oogen te sluiten? Met onweerstaanbaren drang gevoelt hij zich teruggevoerd naar een lief, welvarend dorp. Daar waren groene weiden, bosschen en meren. Daar klonk de zilveren lach van een jonge maagd met blonde haren. Daar zong een zachte stem een vroolijk lied en zagen twee blauwe oogen tusschen bloeiende twijgen door hem aan. Dat was Magdalena geweest, de dochter van den eigenaar der plaats. Hij, kapitein Peters, had toen zijn eerste zeereis achter den rug. Hij was naar zijn broeder op weg. Maar een klein ongeval was oorzaak, dat hij door dat dorp moest komen en kennis aan de mooie Magdalena kreeg. Op die kennismaking was hun verloving, op die verloving hun bruiloft gevolgd. Op zijn tweede zeereis voerde hij haar mede als

zijn vrouw. Daarna werd hem een kind geboren, een klein, ziekelijk jongetje, en de jonge, schoone moeder look de oogen in den langen, storeloozen slaap. De kapitein begroef zijn doode onder ruischende palmen en beweende haar hartstochtelijk, maar het zwakke, ziekelijke kind werd hem een doorn in het oog. Hij hield het bij zich en liet het door de hofmeesteres verplegen, totdat hij in Holland zou zijn weergekeerd. Hoe goed herinnerde hij zich zekeren donkeren avond. Met een klein pakje, in een zwarten doek gehuld, onder den arm, doorkruiste hij de achterstraten van een groote stad in Holland, totdat hij voor een hem bekende woning stond. Langen tijd zag hij op naar de hooge ramen, maar geen licht brandde daar achter. Blijkbaar was er niemand thuis. Hij tastte in zijn zak en haalde een sleutel voor den dag, want daar hij vóór zijn huwelijk steeds zijn thuis bij zijn eenigen broeder had gehad, bezat hij van diens huisdeur ook een sleutel; en die sleutel kwam hem nu bij de uitvoering van zijn plan uitnemend te pas. Hoewel het slot, blijkbaar wegens het late avonduur, tweemaal was omgedraaid, kostte het hem weinig moeite

de deur te openen. Behoedzaam trad hij binnen. In de vestibule brandde toch een heel flauw lichtje, een oliepitje. Er stond een gaskastje in een hoek en verder was daar nog een breede bruine bank met een kunstig uitgesneden leuning. Op die bank legde hij, zóó dat het er niet af kon vallen, zijn pakje neer en ging toen weer, even voorzichtig als hij binnengekomen was, de voordeur uit. En als iemand, die zich van zijn schuld bewust is, maakte hij zich, door de duisternis beschermd, haastig uit de voeten.

Den volgenden dag was hij al weder op zee en ver weg. De misdaad was gepleegd. Hij had zich ontdaan van het kind, dat hem zoo tegenstond, en het een ander op den hals geschoven. Sedert had hij nooit meer iets van zich laten hooren, noch ook eenige poging aangewend om te vernemen of het kind nog leefde. En thans, na zooveel jaren, nu hij dacht dat het verleden dood was en begraven, doemde plotseling alles weder op voor zijn geest en kwelde hem de vraag, wat er van zijn armen jongen was geworden. Rusteloos had hij rondgezworven op de wijde zeeën, begraving in zichzelf zijn smart en zijn geweten; nu was

het hem alsof hij een vinger zag, die hem heenwees naar een zeker punt: — hij moest, te New-York aangekomen, Irene opzoeken om van haar te vernemen alles, wat zij omtrent zijn broeder en zijn jongen wist. In doeken gewikkeld had hij den laatsten in het huis des anderen achtergelaten. Slechts enkele woorden hadden het noodigste verklaard. „Alfred, Magdalena's kind. Behoud gij hem. Vaarwel!” Dat was alles geweest. Hij had vertrouwd op de rechtschapenheid zijns broeders. Ook was diens stilzwijgendheid hem borg geweest, dat hij hem nimmer zou verraden bij Magdalena's familie, aan welke hij enkel haar dood had bericht en die niets afwist van het bestaan van een kind; want hij begreep zeer goed, dat zij hem anders aan zijn verplichtingen zou hebben herinnerd. En juist het bestaan van dat kind wilde hij wegdenken.

Had dan nimmer de stem des bloeds in hem gesproken? Waren er nimmer oogenblikken geweest, waarin zijn eenzaam hart uitging naar het kind, dat hem toch zoo ná bestond? Tot nu toe niet. Maar sedert kapitein Werner den naam van zijn broeder heeft genoemd, is ook de gedachte aan zijn kind in hem herleefd.

Er is in hem iets nieuws ontwaakt. Zijn zoon is nu een knaap, geliefd door zijn broeder en wederkeerig dezen liefhebbende. En komt die liefde hem niet eigenlijk toe? Maar neen, hij moet oprecht zijn. Hij heeft zijn ouderplicht verzaakt, ouderrechten heeft hij niet te eischen!

Tevergeefs beproeft kapitein Peters vergetelheid te zoeken in den slaap. Hij wendt zich om en om, maar geen sluimering luikt zijn oogen. Eindelijk staat hij op, vermoeid, verdrietig en ontstemd, en gaat zijn nachtelijke ronde doen. Het is zeer stil aan boord, de lucht is bezaaid met sterren. Eenzaam wandelt de kapitein op en neer, steeds in gedachten verdiept. Vreemd! Terwijl hij opziet naar dien grooten, wijd uitgebreiden sterrenhemel, maakt een wonderlijk gevoel zich van hem meester, een behoefte aan liefde, een verlangen naar geluk. Zijn jonge gade, in al haar liefvallige schoonheid, rijst weder voor hem op en, zonder het te weten, „Magdalena!” fluistert hij. Voor het eerst na jaren komt die naam hem van de lippen. En met dien naam komt ook het gevoel, dat hij zoo lang heeft onderdrukt, weer boven. Hij heeft haar eens zéér liefgehad.

Toen was hij geen sombere, harde man. Nooit had hij toen kunnen denken, dat hij zijn eigen vleesch en bloed verstooten zou. „Magdalena!” krijt hij opnieuw. Maar verwijtend meent hij haar antwoord te vernemen: „Wat hebt gij met ons kind gedaan?” Er schiet iets in zijn keel, hij buigt het hoofd, en weent — na lange jaren weder voor het eerst.

Met het vaste voornemen om dadelijk bij zijn aankomst te New-York een bezoek aan Irene te brengen ten einde van haar alles omtrent zijn broeder en zijn zoon te weten te komen, gaat kapitein Peters naar zijn hut. De heer Werner heeft hem haar adres gegeven. Al is hij geen geloovige, toch houdt hij de ontmoeting met den vriend van vroeger voor een vingerwijzing Gods.

Het berouw is beginnen te knagen aan zijn hart.

HOOFDSTUK XXI.

Teruggekeerd.

Wij keeren met onze gedachten naar Holland terug en begeven ons naar Rotterdam. Het is

de avond vóór Kerstmis. Reeds zijn hier en daar in de huizen der rijken de Kerstboomen opgericht; evenwel zijn nog de lichten niet ontstoken. Dat zal morgen geschieden. Dan zullen blijde kindermonden daarbij jubelen ter eere van het Kindeke in Bethlehems stal, van Hem, die een Boom des Levens is voor allen, die in Hem hun heil en eeuwige zaligheid zoeken en vinden.

Ook in het huis van den heer Eduard Peters staat op de bovenvoorkamer de kerstboom gereed. Alfred is reeds naar bed gebracht. De oude dame is uitgegaan om nog eenige inkoop te doen. De heer Peters is dus alleen. Het lamplicht beschijnt zijn ernstig, bleek gelaat, terwijl hij bezig is nog iets aan den boom te veranderen. „Arme jongen!” zucht hij, denkende aan den knaap, wiens eenzaam, treurig bestaan hem leed doet. Maar morgen zal hij niet eenzaam zijn. Er komen dan een aantal jongens van de zondagsschool om met hem feest te vieren. Alfred zal de geschenken van den boom nemen en ze uitdeelen. De heer Peters denkt met genoegen aan de vreugde, welke dit zijn neefje zal verschaffen. Juist neemt hij een plaat op van de tafel, een voor-

stelling van den Goeden Herder, die een lam draagt in zijn armen. Zij is voor Alfred bestemd. „Ja,” zegt de heer Peters, „dat zal hij mooi vinden. Arm stumperdje, hij gelijkt zelf wel dat lam. Gelukkig, dat, waar zijn moeder hem werd ontnomen en zijn vader hem verliet, de Goede Herder hem in zijn armen draagt en hem nooit zal prijsgeven.”

Een verwijtende blik uit Eduards oogen treft het portret, daar boven zijn schrijftafel. „Hoe kondt gij zoo wreed zijn, dat ge uw eigen kind verstiet?” Maar de beeltenis lacht hem spottend tegen uit zijn vergulde lijst. Geërgerd, met een zucht, keert hij zich af. „Waar gij thans zijn moogt, Hugo? Wie weet? Misschien ligt gij in de diepe zee of ergens in een eenzaam graf. Arme, ongelukkige broeder! En toch waart gij eenmaal zulk een aardige jongen, zulk een goede broeder, zulk een gul hartig man. Wat heeft de smart u wreed en gevoelloos gemaakt. Moge God zich uwer ontfermen!”

Eduard Peters zet zich voor de schrijftafel, steunt het hoofd in de hand en peinst. Vervlogen tijden keeren voor zijn geest terug, half uitgewischte beelden treden als uit een

nevel te voorschijn. Hij ziet Magdalena, de schoone bruid, aan zijn broeders arm naar het altaar treden. Hoe gelukkig waren zij toen in elkanders bezit. God nam haar weg in den bloei der jaren, jong, beminnelijk en schoon, maar bovenal godvruchtig. Haar bijbel ging mede op de zeereis, zoowel als op de levensreis. En reeds haar eerste werd haar laatste tocht. Over de groene golven en de zilte baren reisde zij naar een eenzaam graf onder ruischende palmen.

Terwijl de eenzame man zoo nadenkt en peinst, gaat een donkere gestalte haastig door de nauwe straten, die heenvoeren naar het groote marktplein. Diep in den kraag van zijn jas gedoken, den hoed in de oogen gedrukt, versnelt hij telkens meer zijn pas. Eindelijk is hij, waar hij wezen wil. Hij doet een paar stappen achteruit en ziet op naar de bovenvensters. Duidelijk, tusschen de dichtgeschoven overgordijnen door, onderscheidt hij een kerstboom met de kaarsen er in. Ook teekent de gestalte van een man in zittende houding zich af tegen het gordijn. Het hart van den vreemdeling begint onrustig te kloppen. Acht jaar geleden stond hij daar ook, op diezelfde plek,

opziende naar die bovenvensters. Toen waren zij donker geweest. En stil, heel stil legde hij een kindje in de vestibule neer. Thans brandt daar echter een licht. Is dat terwille van zijn Alfred? Maar als deze eens was weggenomen! Wie zegt hem, dat zijn kind nog leeft? 't Is hem, of hij bij die gedachte zich de keel voelt dichtknijpen. Maar dan zou immers hier geen kerstboom prijken. Opeens vermant hij zich. Hij treedt op de voordeur toe en schelt aan. Wel beeft zijn hand en bonst zijn hart snel en onstuimig. Ook schijnt het oogenblik van wachten hem een eeuwigheid toe. Maar daar naderen reeds voetstappen, de tochtdeur in de vestibule slaat open, daarna ook de buitendeur. Eén oogenblik van zwijgend elkander aanzien.... dan een uitroep: „Hugo! broeder!” en Eduard Peters sluit den lang vermiste aan zijn hart. Deze was verloren geweest en werd nu wedergevonden.

HOOFDSTUK XXII.

De verborgen Hand.

Lang reeds had het middernachtelijk uur geslagen, doch de twee broeders zaten, zonder daarop te letten, nog in Eduards studeervertrek. Hem voorlichtende met een schemerlamp, had Eduard Hugo naar Alfreds slaapvertrek geleid. Daar hadden zij bij het ledikant gestaan en den knaap in zijn rustigen slaap stilzwijgend gadeslagen. Maar diepe ontroering en innig berouw greep den vader aan bij het staren op zijn verstooten en nu weergevonden kind. Hij boog zich over hem heen om zijn tranen te verbergen. Maar zij druppelden overvloedig neder op het hoofd van zijn zoon.

„Dank God, mijn broeder, dat Hij hem voor u gespaard heeft,” zei Eduard geroerd. Zijn eigen gemoed was vol en hij begreep zeer goed, wat er in zijn broeders hart moest omgaan.

„En nevens God u,” antwoordde Hugo, van zijn slapend kind opziende naar zijn broeder; „want wat ware er van hem geworden, hadt

gij u niet over hem ontfermd. Maar ik vertrouwde op u; en dat niet tevergeefs.”

Zoo zacht mogelijk verlieten zij het slaapvertrek en keerden weder naar de studeerkamer terug, waar Hugo begon te vertellen van Gods wondervolle leidingen, die hem, door middel van kapitein Werner tot Irene hadden gevoerd; en hoe hij door haar alles omtrent zijn broeder en zijn zoon te weten was gekomen. De liefde, waarmede Eduard zijn verstooten kind verzorgde, had zijn berouw doen toenemen, maar ook het verlangen verlevendigd om dat kind, nu knaap geworden, weer te zien en hem al het aangedane onrecht dubbel te vergoeden. Ook naar den edelen broeder ging zijn hart uit om diens vergiffenis te erlangen. Een gansche omkeer had in zijn gemoedstoestand plaatsgegrepen, gewrocht door een verborgen Hand, welke Hugo Peters thans erkende de onzichtbare Hand van God te zijn. Hij had den bijbel zijner Magdalena weder uit zijn schuilhoek voor den dag gehaald en menigen nacht had hij opgezeten om troost te putten uit Gods woord. De groote, ontfermende genade Gods, die hem had opgezocht en wedergebracht, had zijn hart diep getroffen.

Hij was daardoor tot waar berouw gekomen. En vertrouwend op Gods bijstand, en steunende op Zijn hulp, had hij zich nu ook verlaten op de vergevende liefde van den broeder, dien hij zoolang had miskend. En dit vertrouwen was niet beschaamd geworden.

Reeds hadden de klokken den Kerstmorgen ingeluid, toen de broeders zich nog voor een paar uren ter ruste begaven. Eduard had voor dien nacht zijn eigen bed aan Hugo afgestaan. Zelf bleef hij in de studeerkamer op de canapé rusten. Toen de huishoudster 's avonds thuis kwam, had zij namelijk aanstonds bemerkt, dat haar heer bezoek had en zich in alle stilte naar haar slaapvertrek begeeven. Dus had de heer Peters, om alle onnoodige drukte te vermijden, voor dezen nacht een kleine schikking gemaakt. Groot was echter haar verbazing, toen zij den volgenden morgen beneden kwam. Zij vond den heer Peters reeds in de huiskamer op haar wachtende. Het water kookte op het gaskomfoor en de thee was al gezet. Het viel de oude dame op, dat er een uitdrukking van vrede en stille blijdschap rustte op het gelaat van haar meester. Nooit hadden zijn oogen zulk een glans gehad als op dien

Kerstmorgen. Verbaasd staarde zij hem aan, niet wetende, wat zij van al dat buitengewone denken moest. Maar spoedig was zij uit den droom. Onderwijl de heer Peters haar thee presenteerde, iets wat hem nog nimmer overkomen was, vertelde hij haar wat er den vorigen avond was gebeurd. „Mijn broeder is gekomen,” besloot hij zijn verhaal, „en dus moet heden voor hem het gemeste kalf worden geslacht. Al wat wij in huis hebben, dat goed is, moet vandaag op tafel komen. En de Kerstboom zal een dubbel getal lichten dragen.”

Het was, alsof de blijdschap die van zijn gelaat straalde, zich weerspiegelde in dat der huishoudster, aan wie hij ook de geschiedenis van Irene en van haar samentreffen met zijn broeder verhaalde. Inwendig had zij er nu spijt van, dat zij deze indertijd niet hartelijker ontvangen had; maar zij was nu eenmaal uit haar aard eenigszins stug en teruggetrokken jegens vreemden. Met zenuwachtige drukte trok zij Alfred zijn beste pakje aan. De heer Peters behield zich echter voor om den knaap op de ontmoeting met zijn vader voor te bereiden. Beschroomd en vreesachtig van aard, trok Alfred zich in het eerst van dezen terug. Maar

weldra won de liefde het van de vrees en wierp hij zich in Hugo's armen. Hij werd met kostbare geschenken overladen, meegebracht uit verre landen. En een schoone photo van zijn moeder werd opgehangen tegenover zijn bed. Zoo werd het voor hen allen een blijde Kerstdag, vol zegen en zonneshijn.

Samen gingen de broeders op naar Gods huis en knielden in den geest dankbaar neder voor het Kindeke in Bethlehems stal. En des avonds was de studeerkamer vol licht. Jubelzangen klonken door het anders zoo stille huis. De Kerstboom stond in stille pracht, beladen met een schat van geschenken. Onder den boom stond Hugo Peters met zijn zoon in zijn armen. Alfred mocht den boom leegplukken en de geschenken uitdeelen. En rondom schitterden kinderoogen in blijde verwachting, en zongen kindermonden op eerbiedigen toon het „Eere zij God in den Hooge, en vrede op aarde, in menschen een welbehagen.”

HOOFDSTUK XXIII.

Een vreemde tijding.

De groote gebeurtenis, welke plaats gegrepen had, was oorzaak, dat andere zaken op den achtergrond geraakten. Toen de heer Peters van zijn bezoek naar Zonnehoeve te Rotterdam was weergekeerd, wenschte hij zoo spoedig mogelijk naar Friesland te gaan, ten einde aan Marianne een bezoek te brengen. Was haar toestand van dien aard, dat zij voorloopig niet op de hoeve terug kon keeren, dan moest onmiddellijk orde op zaken en een ander in haar plaats worden gesteld; en de arbeiders moesten teruggeroepen worden. Maar de onverwachte terugkeer van zijn broeder had dit voornemen in het vergeetboek doen geraken.

Op een zekeren morgen echter bracht de postbode een brief met een zeer slordig adres, blijkbaar door een ongeletterd man geschreven. De heer Peters kende die hand niet. Hij sneed den brief open en begon met moeite het schrift te ontcijferen. In het eerst kon hij een glimlach niet onderdrukken, maar hoe meer hij van den

inhoud kennis nam, hoe meer zijn wenkbrauwen zich fronsten. „'t Is haast niet denkbaar, dat zij zoo iets kan hebben gedaan,” riep hij uit. „Maar zekerheid moet ik hebben tot elken prijs.”

Met den open brief in de hand ging hij haastig naar de andere kamer, waar Hugo bezig was, zijn zoontje les te geven. Hij berichtte aan hen en aan de huishoudster, dat hij onverwijld voor zaken op reis moest. En zijn spoorboekje raadplegende, zag hij, dat hij nog juist een morgensneltrein halen kon. Zonder zich lang te beraden pakte hij zijn valiesje en nog geen half uur later zat hij reeds in den trein.

't Was laat in den namiddag, toen Eduard Peters aan een tusschenstation in het oosten der provincie Friesland den trein verliet. Hij moest nu een uitgestrekte heide over, waar de uit plaggen opgetrokken hutten wijd uit elkander lagen. 't Was helder, vriezend weer. De sneeuw kraakte onder de voeten. Hier en daar kwam de dorre bruine heide van onder het witte kleed nog even voor den dag. 't Was moeilijk zoeken, vooral ook omdat het reeds begon te donkeren. Niet dan na veel vragen aan verscheidene huisjes, kwam

de reiziger ten laatste aan zijn doel, een armoelijke hut, die er al heel treurig uitzag. Hij klopte aan en werd door een vrouw van omstreeks zestig jaar binnengelaten. De vrouw droeg een zwarte wollen muts, waar onder uit het dunne grijze haar te voorschijn kwam; daarbij een donker jak, een blauw geruiten katoenen omslagdoek en een wollen schort. De bezoeker bleef een oogenblik in de deur staan, die door zijn hooge gestalte geheel werd gevuld. Met nog een paar stappen bevond hij zich in de eenige kamer, welke de woning bevatte.

Bij de tafel zat een man van middelbaren leeftijd en niet ongunstig, maar armoedig uiterlijk. Bij het binnentreden van den heer Peters rees hij langzaam overeind, doch eer hij nog iets had kunnen zeggen, trof een kreet uit een hoek der kamer Eduards oor. Die kreet kwam uit een bedstede, waarvan de roodbonte gordijnen door een hand vaneen werden gehouden. Twee donkere oogen staarden uit holle kassen van achter die gordijnen den bezoeker aan.

„Daar is hij, Tom! daar is hij!” gilte een stem. En toen: „Ga weg! ga weg! ik wil u

niet zien. Gij wordt zeker gestuurd door hem. Hij vervolgt mij overal, waar ik ben. Nergens vind ik rust. Is het niet genoeg, dat ik weggegaan ben? Zij is er immers toch niet om er bezit van te nemen. Wat helpt het, of ik het nu al terug wil geven?"

De heer Peters trad op het bed toe. Ook de man, die bij de tafel had gezeten. „Marianne,” zeide deze, „herinnert gij u niet, dat gij mij verzocht hebt aan dezen heer te schrijven, omdat gij hem zelven wildet mededeelen wat u zoo zwaar op het hart weegt? Bedenk u eens goed.”

Maar Marianne gaf zoo aanstonds geen antwoord. Bevende stond de andere vrouw naar de bedsteê te staren. „Och, mijnheer,” zeide deze, „let er niet op, wat zij zegt; 't is alles wartaal, geloof mij, zij is niet wel bij zinnen.”

„Maar haar geweten spreekt geen wartaal,” zei de heer Peters ernstig; „en haar zinnen zeggen de waarheid, en die hebben zij ook gezegd, toen zij dezen man hier een brief aan mij heeft laten schrijven, die een bekentenis bevatte. Marianne, nu voor het alziend oog van God nog eens uw schuld aan mij beleden.

Hij heeft u gadeslagen van het oogenblik af, dat gij de wandaad pleegdet. Niet de geest van boer Peters vervolgt u, maar uw eigen schuldig geweten klaagt u aan. Gij hebt onrecht gepleegd jegens een wees. Waar hebt gij het testament gelaten?"

„Ik heb het begraven onder de groote linde,” riep Marianne uit. „Ik geloof, dat hij het gezien heeft. Ik had het willen verbranden, maar ik durfde niet, ik was bang voor de vlammen. En nu vervolgt hij mij toch, hoewel ik het niet heb verbrand. Ik heb geen rust meer!”

„Rust kunt ge zoeken en vinden bij den Heere Jezus. Als ge met schuldbekentenis en berouw tot Hem uw toevlucht neemt, zal Hij u niet afwijzen. Hij heeft gezegd: „Die tot Mij komt, zal ik geenszins uitwerpen,” en „Komt herwaarts tot Mij allen, die vermoeid en belast zijt, Ik zal u ruste geven”.”

„Maar gij zult mij aanklagen en ik zal in de gevangenis sterven,” jammerde Marianne. „O, zeg mij, dat ge dat niet doen zult!”

„Ik zal het zeker niet doen, indien gij u met schuldbekentenis wendt tot den Hemelschen Rechter. Erken wat gij gedaan hebt en zoek het verzoenende Bloed, opdat gij vrijspraak en

vergeving moogt erlangen. Hij werpt zelfs den grootsten zondaar niet uit.”

„Ja, ja,” riep Marianne, „ik weet het. Bid gij voor mij, dat ik niet langer word gekweld door dezen angst.”

En de heer Peters, gedachtig aan het voorbeeld van den goddelijken Meester, die de boetvaardige zondares niet van Zijn voeten stiet, maar haar genade betoonde, knielde neder en bad voor het behoud van haar ziel.

Toen verliet hij de hut, dankbaar dat hij uit Marianne's eigen mond de bekentenis had gehoord en dat het testament nog zou te vinden zijn. Het was nu geheel donker en de weg moeielijk te onderscheiden. Eduard Peters was dus blijde, dat de man hem volgde.

„Wel, vriend,” zei hij, „ik denk, dat gij mij eens alleen wilt spreken en ik zou het aangenaam vinden, als gij mij tot gids verstrektet; ik zou hier anders zeker verdwalen. Ik moet eerst naar den dokter, en dan naar een logement, waar ik den nacht kan doorbrengen.”

„Dat is goed, mijnheer,” zeide de man. „Ik zal u dan onderweg mijn geschiedenis vertellen, hoe ik met Marianne in kennis ben gekomen.”

„Dat wil ik zeer gaarne weten,“ antwoordde de heer Peters. En de man vertelde:

„In mijn jonge jaren diende ik de boeren als losse knecht en leidde een vrij ruw leven. Zoo gebeurde het, dat ik een jaar of twaalf geleden midden in den hooitijd bij boer Peters werk kreeg. De boerin was toen nog in leven. 't Was op een avond, dat Marianne, de dienstbode, mij vertelde, hoe er den volgenden dag een nieuwe huisgenootte werd verwacht, voor wier komst en ontvangst bijzondere toebereidselen werden gemaakt. Het was het kleindochtertje van den boer, het kind hunner eenige dochter, over wier dood de ouders in den rouw waren. Den volgenden dag verscheen dan ook een knap jong man op de hoeve met een klein meisje aan de hand, hetwelk hij bij de oude lieden achterliet. Hij zelf vertrok nog den eigen avond om sloop te gaan naar een ander land. Ik zag het kind zoo nu en dan en had plezier in het kleine ding, dat spoedig goede maatjes met mij was. Wanneer ik Marianne met de kleine aan de hand zag aankomen, verzoon ik altijd iets, waarmede ik het kind plezier kon doen. Ik had weldra geen grooter genoegen dan dit.

Wanneer ik mijn loon ontvangen had, kocht ik somtijds een stukje speelgoed voor haar of bracht een kleine versnapering voor haar mede. En in mijn vrijen tijd knutselde ik allerlei voorwerpen, waar zij vermaak in vond. En daar ik ijverig en nauwgezet was in mijn werk, begon de boer ook weldra belang te stellen in mij. Hij en de boerin waren beiden over mij tevreden. Dát en de genegenheid van de kleine meid noopten hem, denk ik, er toe om mij het voorstel te doen, voorgoed bij hem te blijven. Zoo werd ik vaste knecht op Zonnehoeve.

Een paar jaar na de komst van het kleine meisje werd de boerin ziek en stierf. Marianne werd nu huishoudster. Voortaan was zij de baas op Zonnehoeve. Boer Peters trok zich den dood van zijn vrouw sterk aan. Hij werd stil en eenzelveig, en zelfs het kind kon hem geen genoegzame afleiding geven. Marianne nam dus haar opvoeding geheel voor haar rekening. Toch hield de boer veel van zijn kleindochter en had haar gaarne bij zich.

Op zekeren winteravond had het voorval plaats, waarvan ik nu ga verhalen. Het kind was reeds te bed gebracht en Marianne zat

in de bijkeuken bij een helder vuurtje in den grooten haard kousen te stoppen aan de tafel. Ik kwam binnen, nam mijn pijp van den schoorsteenmantel, stopte haar uit den grooten koperen tabakspot en ging in mijn gewone hoekje zitten naast den haard. De boer had zich den geheelen avond niet laten zien, zooals Marianne mij vertelde. Hij had zich opgesloten in de zoogenaamde rommelkamer. En als hij daar was, mocht niemand hem storen. Marianne schonk een kop koffie voor mij in en juist toen ik bezig was dien uit te drinken, kwam de boer binnen met een beschreven vel papier in de hand. Hij ging bij de tafel zitten en lei het papier voor zich neer. Er was iets gejaags in zijn manier van doen, zijn oogen hadden een ongewone uitdrukking, zijn gelaat was hooger gekleurd dan anders. Blijkbaar had hij iets verricht, dat hem bijzondere inspanning kostte. Hij dronk niet eens de koffie op, die Marianne voor hem inschonk, maar liet ze onaangeroerd staan. Langzaam doorliep hij nog eens het geschrevene. Ik sloeg den ouden man aandachtig gade, mijzelven afvragende, wat hij wel op papier mocht hebben gesteld. Eindelijk keek hij op en zag ons aan. „Ik heb

een ander testament gemaakt," zei hij opeens; „dat, hetwelk bij den notaris berust, zal ik laten vernietigen en dit als geldig laten verklaren. Nu mijn kleindochtertje hier is, heb ik een andere beschikking omtrent Zonnehoeve gemaakt."

Hoe het kwam, dat ik den blik op de huishoudster vestigde, weet ik niet. Maar ik gevoelde bij instinct, dat deze mededeeling haar onaangenaam aandeed. En ik bedroog mij niet. Een hooge kleur verspreidde zich over haar gelaat, haar oogen begonnen onheilspellend te flikkeren. Zij keek den boer strak aan, maar zei niets. Boer Peters lette daar echter niet op, maar tuurde naar het schrift, hetwelk hij in de hand hield.

„Luister eens, Marianne," zei hij; „en gij ook, Tom! Ik zal u het testament voorlezen en neem dan u beiden als getuigen om het te onderteekenen. Mocht mij iets overkomen, dan weet gij van dit testament af en stelt de autoriteiten met het bestaan er van in kennis. Heb ik tijd van leven, dan zal alles in den juisten vorm geschieden. In elk geval is dit testament, als door mijzelf geschreven, geteekend en gezegeld, ten allen tijde geldig."

En nu begon de boer het testament van begin tot einde voor te lezen. Hij vermaakte Zonnehoeve aan zijn kleindochter. Marianne zou er, zoolang Irene minderjarig was, als huishoudster het bewind voeren op hetzelfde loon, dat zij bij hem had, en bovendien een legaat ontvangen. Maar zoodra Irene meerderjarig werd, stond het aan haar om te handelen naar goedvinden, wat Marianne betrof. Aangaande Zonnehoeve drukte hij het verlangen uit, dat de plaats niet door verkoop wierd vervreemd. Dit waren de bepalingen, welke Marianne en ik als getuigen mede-ondertekend hebben. Nog zie ik boer Peters de kaars aansteken en het roode lak in de vlam houden om het stuk te zegelen. Nog zie ik de wonderlijke, vreemde uitdrukking van Marianne's gelaat en de onheilspellende glinstering in haar kleine oogen. Was het testament niet naar haar zin? Of bevatte het vorige testament bepalingen, die haar beter aanstonden? En was zij ook met den inhoud daarvan bekend? Ik kon er niet achter komen. Zij liet er zich niet over uit. En de boer bemerkte er niets van, dat zij haastig opstond met gejaagde ademhaling, haar kluwen stopgaren van den

grond opraapte en de kamer verliet. Ik rookte in stilte mijn pijp, mij verwonderende over haar gedrag. Eindelijk stond ook de boer op, nam het pakje van de tafel en verliet daar mede het vertrek. Waar hij het stuk geborgen heeft en wat er verder mee gebeurd is, weet ik niet. Er werd niet meer over gesproken, noch door den boer, noch door de huishoudster, en ik repte er met opzet geen woord over, wjl ik begreep, dat dit de huishoudster onaangenaam zou zijn.

Ongeveer drie weken later had er een heftige woordenwisseling plaats tusschen Marianne en mij. Waarover het precies ging, weet ik niet meer, maar wel, dat ik door den boer in het ongelijk gesteld werd, zoodat ik mijn dienst opzei en Zonnehoeve verliet. Sedert ben ik daar nooit meer geweest. Ik werd opnieuw losse arbeider en als ik zonder werk was, vertoefde ik gewoonlijk hier, waar ik eigenlijk thuis behoor en waar ook de zuster van Marianne woonde. Zodoende vernam ik van tijd tot tijd nog wel eens iets, dat mij belang inboezemde, totdat ik vóór eenige weken van mijn schoonzuster hoorde, in welk een toestand de oude huishoudster hier was aangekomen.

Ik hoorde dat met eenige voldoening aan en beschouwde haar ziekte als iets rechtvaardigs. Ik ging haar opzoeken en verweet haar alles van vroeger, haar hardheid en onbillijkheid; doch in plaats van mij met gelijke munt te betalen en wreed en hard jegens mij te zijn, scheen zij in het geheel niet op mijn woorden te letten, maar klaagde aanhoudend over den dooden boer, die haar van uit zijn graf vervolgde. Toen begon ik te vermoeden, dat er meer achter die ziekte stak. Ik bracht het gesprek op het tweede testament en toen had ik haar gaande. Stukje voor stukje kwam ik achter de waarheid, dat zij het had verdonkere-maand. Soms noemde zij uw naam en uitte het vermoeden, dat het testament nog zou gevonden worden. En zoo liet ze mij op een dag, dat zij het zeer benauwd had, aan u schrijven, dat zij alles bekennen wilde. Het verdere weet u."

Nog dienzelfden avond bezocht de heer Peters den geneesheer en sprak met dezen over Marianne's toestand. Hij hoopte, dat zij na haar bekentenis rustiger mocht worden en liet een briefkaart achter met zijn adres er op,

voor het geval, dat ze erger werd; want hij achtte het zijn christenplicht, haar niet aan haar lot over te laten. Hij sliep dien nacht in een logement en vertrok den volgenden morgen naar Zonnehoeve, waar het vermiste testament in tegenwoordigheid van den burgemeester en den notaris werd opgegraven. Zij vonden het nog ongeschonden, in een blikken trommeltje. Natuurlijk werd Irene ten spoedigste met de ontdekking in kennis gesteld.

HOOFDSTUK XXIV.

Ter elfder ure.

Ongeveer veertien dagen later ontving Eduard Peters een briefkaart van den dokter uit het Friesche heidedorp. Zij was van dezen inhoud: „Indien gij haar nog iets te vragen of te zeggen mocht hebben, kom dan spoedig over, want haar tijd is kort. De toestand is nu zeer ernstig. Zij zal er niet meer van opkomen.”

De heer Peters ging nu voor de tweede maal op reis. 't Was weder avond, toen hij

de ons bekende hut bereikte. Hij trad binnen. De gordijnen voor de bedstede waren weggenomen. Het licht der petroleumlamp, die op de tafel stond, bescheen het gelaat van een stervende. Dat was Marianne. De dokter, die er dien morgen nog was geweest, meende dat zij den nacht niet meer zou halen. Felle koortsen, met gewetenswroeging gepaard, hadden haar eens zoo krachtig lichaam gesloopt.

„Marianne, kent ge mij?” vroeg de heer Peters haar. Hij legde zijn hand op haar hoofd en die aanraking scheen haar goed te doen. Met onzekereren, maar kalmen blik, zag zij hem aan.

„Gij gaat sterven, Marianne. Hebt gij vrede met God? Het is nòg niet te laat, maar uw tijd vliegt heen.”

Marianne zeide niets.

„Ik zal Irene van u groeten; is dat goed? Gij hielt toch veel van haar, is het niet?”

Even verhelderde een glimlach het gelaat van de stervende. „Vergeving!” stamelde zij zacht.

„Uit Irene's naam verzeker ik u, dat zij u vergeeft,” antwoordde de heer Peters bewogen. „Denk nu slechts aan de vergeving uwer zonden door het Bloed des Kruises.”

Hierop knielde de bezoeker voor de bedstee neder. Uit het diepst van zijn hart smeekte hij om behoud voor Marianne's ziel, die weldra van deze aarde zou scheiden. En terwijl hij zoo vurig smeekte, ja God aanliep als een waterstroom, gelijk de Psalmist het noemt, overschreed de ziel der stervende den drempel der Eeuwigheid. Zij stond voor haar Hemelschen Rechter.

Toen de heer Peters de oogen opende, zag hij, dat zij gestorven was. Maar de uitdrukking van haar gelaat was zachter geworden en een glimlach plooide haar mond. Had zij nog ter elfder ure vrede gevonden door en in Hem, die aan het kruishout stervende sprak: Het is volbracht, en die den moordenaar in diens stervensure nog de Hemelpoort ontsloot?

HOOFDSTUK XXV.

Besluit.

Zonnehoeve bleef maar kort gesloten. De oude arbeiders keerden allen terug. Ook Tom,

die opnieuw als vaste knecht werd aangenomen. De heer Peters had iemand gevonden, die tot aan Irene's terugkomst aan het hoofd der boerderij kon staan, terwijl hij zelf zich met het oppertoezicht belastte. Deuren en vensters stonden weer open als vanouds. De kippen kloekten over het erf; de ganzen snaterden, de eenden kwaakten, de waakhond lag weer aan zijn ketting.

Zoo gingen eenige jaren voorbij. Toen kwam er opnieuw verandering. In het voorjaar verschenen werklieden, die het huis begonnen op te knappen. Tegen Mei moest alles in orde zijn. Want dan werd Irene terugverwacht om als meesteres op Zonnehoeve te gebieden. Zij zou echter niet alleen komen. Ook de geheele familie uit Amerika, de oude grootmoeder niet te vergeten, kwam mee. Zij was nog kras genoeg om het pluimgedierte te verzorgen, meende zij. En oom Jan zou, bijgestaan door Teunis, den oudsten knecht, die van alles afwist, de boerderij besturen, terwijl zijn vrouw de huishouding deed. En kleine Jan kreeg tot taak, de vruchten af te plukken, als zij rijp waren. Irene zelve zou als meesteres geëerbiedigd worden en zoo veel of zoo weinig verrichten als zij zelve verkoos. En ging zij eenmaal tot

een huwelijk over, dan zou er voor de familie uit Amerika een woning worden bijgebouwd.

De heer Peters kwam dikwijls naar Zonnehoeve om de werkzaamheden gade te slaan en toe te zien, of deze genoegzaam vorderden. Zijn broeder was weer naar zee gegaan, doch kwam hem thans na elke reis bezoeken en wijdde zich dan geheel aan Alfred. Irene had oom en neef den geheelen zomer op Zonnehoeve verzocht, maar de heer Peters had het daarvoor te druk. Wel vond hij het heilzaam en goed, dat Alfred den zomertijd eens buiten doorbracht en hij beloofde, zoo dikwijls mogelijk van Zaterdag tot Maandag te zullen overkomen.

Eindelijk was de groote dag daar, dat de boot de Maashaven binnenliep. De oude grootmoeder schreide, toen zij aan land stapte. Wat had het haar een moeite gekost om van Amerika te scheiden. Maar haar kinderen hadden haar zooveel mogelijk opgevroolijkt en ook het vooruitzicht van bij Irene te blijven, had haar getroost.

De huishoudster van den heer Peters was al eenige dagen geleden naar Zonnehoeve vooruitgereisd om daar alles voor een feestelijke ontvangst gereed te maken. Al de bewoners van de plaats waren in hun Zondagsche pak gestoken.

Zelfs mevrouw Mertens was de vreemde gastvrouw behulpzaam met het maken van de laatste toebereidselen. En toen eindelijk de familie, gezeten in een grooten landauer, het erf opreed, wapperde op het hoogste punt van Zonnehoeve de vaderlandsche driekleur, het vroolijke rood en wit en blauw.

Zoo deed Irene haar intocht op Zonnehoeve. Uit het schijnbaar kwade was voor haar het goede voortgekomen. Want was het testament niet verduisterd geworden en had Marianne haar het leven niet zoo zuur gemaakt, dan zou de heer Peters er nooit over hebben gedacht, haar naar Amerika te zenden; dan had zij nooit persoonlijk haar verwanten aldaar leeren kennen en liefhebben als nu; dan regeerde hoogstwaarschijnlijk Marianne nog op Zonnehoeve en moest Irene zich alles van haar laten welgevalen. Dus had Gods besturende Hand het alles ten beste gekeerd.

Wederom zijn vele jaren voorbijgegaan. De oude grootmoeder is gestorven. Hugo Peters bevaart nog altijd de groote zeeën en ontmoet af en toe kapitein Werner, die ook al een enkele maal als gast op Zonnehoeve heeft vertoefd. Alfred is nog altijd bij oom Eduard in

huis. Elken zomer vertoeft hij eenigen tijd op Zonnehoeve. Het verblijf aldaar doet hem altijd goed. Zijn gezondheid is ook aanmerkelijk beter geworden en hij verlangt sterk naar den tijd, wanneer zijn vader zijn laatste reis zal hebben gedaan. Want het scheiden valt hem telkens moeilijker.

Jan Werner, nu geen „kleine” Jan meer, is te Rotterdam op school en woont ook bij den heer Hugo Peters in. Eens in de veertien dagen komt hij van Zaterdag tot Maandag thuis.

Tom, nu oud en stram, is blijde dat hij zulk een goed tehuis heeft. Zijn gehechtheid aan de „kleine” Irene is er eer meerder dan minder op geworden. En ook zij herinnert zich nog, ofschoon wel flauwtjes, de oplettendheden, die hij haar destijds bewees. Tom zit numeestal in den zonschijn. Overigens zorgt hij voor de kippen en de eenden.

Op een zijner reizen naar Amerika heeft kapitein Peters op verzoek van Irene inlichtingen ingewonnen omtrent den predikant, die indertijd zoo vriendelijk voor haar geweest was op de boot. Met blijdschap vernam zij, dat hij met zijn gezin naar Holland stond te komen met verlof. Terstond noodigde zij hen uit om

op Zonnehoeve te komen logeeren, hetwelk gaarne werd aangenomen; want ook zij verheugden zich bij de gedachte, dat zij Irene, die zij nimmer vergeten hadden, zouden wederzien. Wel begrepen zij, dat Irene uiterlijk veel veranderd moest zijn: toen niet veel meer dan een kind, was zij nu een vrouw geworden. Doch ook voor hen had de tijd niet stilgestaan. Hun beide dochters waren ook bijna volwassen.

Het was een heerlijke dag, toen Irene haar gasten mocht ontvangen in haar eigen huis. Liefdevol herdacht zij de vriendelijke bemoeienissen, die zij met haar hadden gehad tijdens haar eenzame reis op de boot.

En al die verrassingen, vriendschapsbanden en zegeningen waren voortgevloeid alleen uit het verduisteren van

het Testament van Zonnehoeve.

INHOUD.

Hoofdst.	Bldz.
I. Het begin van een verjaardag	7
II. Op weg	15
III. Niet alleen	23
IV. Achtergebleven	27
V. De nabestaande	34
VI. Nadere kennismaking	41
VII. De opening van het testament	46
VIII. Veranderingen	54
IX. Op reis	61
X. Naar vreemde streken	68
XI. Het groote vaarwel	75
XII. Het uitgestrooide zaad	80
XIII. De macht van het Woord	85
XIV. De wolken scheiden zich vaneen	91
XV. Als alle lichten uitgaan	96
XVI. Aangekomen	101
XVII. Aan de oevers van zeer stille wateren	107
XVIII. Gods leidingen in dit leven	110
XIX. Een bezoek aan Zonnehoeve	116
XX. Een vingerwijzing Gods	120
XXI. Teruggekeerd	127
XXII. De verborgen Hand	132
XXIII. Een vreemde tijding	137
XXIV. Ter elfder ure	150
XXV. Besluit	152
